

No Pakpakat tane Pol tupas ira ROM

Tano nuno aitul a hinana Pol ga hana utusu tano katano Gris ma iga pakat ikin ra pakpakat tupas ira Kristian tusu Rom (nes Apostolo 20:2-3). No taman Rom aie no tamat na taman tano ula hanuo bakut ta ikino pana bung ma ne Pol ga sip be na hana utusu ho di ura harahut di (nes Rom 1:11-15). Iesene iga ura hinana baak utusu Ierusalem waing inage ter ira hartabar ter ta ira Kristian kaia (15:25-28). Io kaie, igom tule ikin ra pakpakat tupas ira Kristian tusu Rom be di na nunure be na hana basie kaia ho di ing na hana utusu Spen (15:23-24). Pol pai gale nes baak ira Kristian kaia Rom, kaie igom sip bileng be na hinawase timaan di tano haralon tane God. Haleng ira Kristian kaia Rom pa dile Iudeia, ma sene a mon Iudeia nalamina ta di bileng. Ma ne Pol ga sip be na hinawas palai be no kunubus tane God ter ta ira Iudeia pai gale puko. Pata. God a takadoswana ie ma ite gil haruatne no nuno kunubus. **Ma ne God te hamanis be i takados hobi ing i kure be tikenong i takados ra matmatahan tana ing i nurnur tane Kraisa (1:16-17).** Ikinong no surno ta ikin ra pakpakat. Ma be God na kure be tikenong i takados, io, na halon ie. Pol ga hinawas be ira turadi bakut, ira Iudeia ma di ing pa dile Iudeia bileng, di ira ut na sana (1:18-3-20) ma pa dile tale tutuno iat ura murmur ira harkurai tane God waing God nage kure be di takados ra matmatahan tana.

Pata. Iesene be tikenong na nurnur sene mon tane Jisas Kraiss, io, God na marse bia ie ma ina kure be i takados kinong Kraiss te kap leise ira nudait sana tintalen (3:21-26). Ma be God na halon dait hobi i hamanis be i takados bileng ma ite gil haruatne no nuno kunubus ing iga tange be na ter no haralon (3:21, 26). Ma sene pata tikenong paile tale be na mur ira bilai na tintalen ta ira harkurai tane Moses ura kapkap ikin ra haralon. Pata. Na nurnur sene mon tane Kraiss hoke Abraham bileng ga nurnur tane God (3:27-4:25). Io kaie, be God te kure be dait takados naramon tane Kraiss, pai nale ngalngaluan ma dait. Pata. A malum na kis ta dait ma ne God kinong Kraiss te hamaram dait ira ut na sana tikai ma ne God (5:1-11). Ma a tutuno be dait bakut ga kis ra minat kinong dait bakut ira ut na sana iesene no hartabar bia tane God i manga tamat sakit ta ira nudait sana tintalen, kaie God ge ter no nilon hathatikai ta dait (5:12-21). Ma be God te halangalanga leise dait sukun no dades ta ira sana tintalen i tahut be pa dait nale tultule baling ta ira sasana iesene dait na tultule tane Kraiss ma ira tintalen takados (6:1-23). Ma a tutuno be ira turadi di ura gilgil ra sasana (7:7-25) iesene dait paile kis ra hena ira harkurai baling (7:1-6). Pata. Dait langalanga um ma dait lon ma no dades tano Halhaaliena Tanuo (8:1-39). Ma urah be ira Iudeia pa dile kap no haralon? Pata be no burwana be no kunubus tane God te puko. Pata. Iesene kinong pa dile nurnur (9:1-11:36). Io, ma be God te kure be dait takados i tahut be dait na mur ira takadoswana tintalen (12:1-15:13).

¹ Aiou Pol, tike ut na tinaram tano pinapalim Jisas Krai i ter ie tagu. Ma ne God gate tato leh iou be iou tike apostolo ma iga bul hasisingen iou ura harpir tano tahut na hininaawas tana. ² Ma ikinong no tahut na hininaawas nong God ga kukubus ter utana menalalie ruma naramon ta ira halhaaliena pakpakat ta ira tangetus. ³ Ma ikin ra tahut na hininaawas i iangianga utano Natine. Ma tano ninanaas be iga hanawat turadi, a bulumenamur ie tane Dawit. ⁴ Iesene tano ninanaas tano nuno kinkinis tano Halhaaliena Tanuo, God ga bul um ie be aie no dades na Natine God ing God ga hatut ie sukun no minat. Ma aie um, ne Jisas Krai no nudait Watong. ⁵ Ma tano nugu kinkinis naramon tane Krai, God ga tabar bia iou ma no nuno harmarsai be iou nige tike apostolo. Iga tabar iou hobi waing nige lamus di ing pa dile Iudeia be di na taram ie hokakarek, be di na nurnur tana, waing da manga hatamat no hinsana. ⁶ Mu nalam in bileng ta di. Ma mu bileng, God te tato leh mu be mu gar tane Jisas Krai.

⁷ Io, ma iou pakpakat tupas mu ira matanabar rusu Rom, mu ing God i manga sip mu ma ite tato leh mu be mu ira nuno gamgamatien na matanabar tus. A harmarsai ma ra malum tupas mu metuma hone God no nudait Mama ma no Watong Jisas Krai.

Pol ga manga sip be na harpir tusu Rom bileng.

⁸ Io, ma no luaina linge be tano nudait kinkinis naramon tane Jisas Kraisi iou tanga tahut tupas God uta mu bakut kinong no numu nurnur di gate hininaawas utana tano ula hanuo bakut. ⁹ Ma metuma naramon tutuno iat tagu iou la paapalim tane God ing iou harpir ma no tahut na hininaawas utano Natine. Ma ne God aie nong i tale be na hinawas palai ta ikino linge i nunure be i tutuno, ma i horek, be iou paile sangeh ura kilkilam mu naramon ta ira nugu sinsaring ta ira pana bung bakut. ¹⁰ Iou la saasaring be iou nige petlaar be ni hana tupas mu ing be no Watong na sip hobi. Iga lawas na pana bung sakit iou ga sip hobi ma iou paile palai be na ngan um hohaam kakarek, iesene iou saasaring hait be na ngan hobi. ¹¹ Iou manga sip be ni me nes mu waing nige tabar mu ma ira mangana hartabar ing i haruat ura harahut ira tanua mu waing mu nage tur dades. ¹² Ma ing iou tangtange, i horek. Iou sip be iou ma mu, dait na harbalaraan harbasie ta dait ma ta ira nudait nurnur. ¹³ Bar hinsaagu tane Kraisi, iou sip be mu na palai be iou ga pingit ra haleng na pana be ni me nes mu, iesene a mon tur harbat tuk ter katiak. Ma iou ga pingpingit hobi waing nige kap ra puspusno me nalamin ta mu hoke iou te kap ra puspusno me nalamin ta di ira mes ing pa dile Iudeia bileng. ¹⁴ No nugu binalaan iat be ni hana tupas dong ing di te manga lala ta ira tintalen ma ira mangana lilik ta di ira Grik. Ma hobi bileng ta di ing pa dile mur kike ra tintalen. No nugu binalaan ie bileng

be ni hana ter ta ira ut na minanes ma di ing pa dile kap ra tamat na harausur. ¹⁵ Ma ikinong no burwana be iou manga kanan be ni harpir ma no tahut na hininaawas ter bileng ta mu kaia Rom.

No tahut na hininaawas i hapuasne be ira tintalen tane God i takados ma be God na kure be tike ut na nurnur i takados bileng.

¹⁶ Iou paile hirhir utano tahut na hininaawas kinong no dades tane God i kis ter tana ura haalon di bakut ing di nurnur. Ira Iudeia di ga lie ma namur um i halon di ing pa dile Iudeia. ¹⁷ Ma ikinong i tutuno kinong no tahut na hininaawas i hapuasne be God i takados ma ina kure be tikenong bileng na takados. Ma ne God na kure be tikenong na takados tano tintalen na nurnur sene mon. Hoke no nianga tane God i tange be, *“No takadoswana turadi na lon tano nuno nurnur.”* *

God i hapuasne no nuno ngalngaluan ter ta di ira ut na sana, dong ing di nunure ter ie ma di malok leise ie.

¹⁸ I palai be na ngan hobi kinong no ngalngaluan tane God i hanawat puasa metuma ra mawe ma i kis ter ta ira sana tintalen ma ira tintalen na tur talur God ing ira turadi di gil,

1:16 Mak 8:38; 1 Korin 1:18-24; Apostolo 13:46 **1:17** Rom 3:21-22; Hab 2:4 * **1:17** I tale bileng be da pukusane ikin ra buturkus horek: *Ma ikinong i tutuno kinong no tahut na hininaawas i hapuasne be God i takados ma ina kure be tikenong bileng na takados. Kinong urah, God i gil haruatne ira nuno nianga, ma ina kure di hobi ing di nurnur. Hoke no nianga tane God i tange be, “No taktakadoswana turadi na lon tano nuno nurnur.”*

dong ing di ma ira nudi sasana, di sie ira linge i tutuno tane God. ¹⁹ I palai be di la gilgil hobi kinong ira linge i tale be di na nunure utane God, di palai ine. Kinong urah, God te hapalaine di ine. ²⁰ Ma di palai ine kinong tur leh tano hakhakisi tano ula hanuo di te manga palai ta ira nuno tintalen ing paile tale be tikenong na nes, be a nuno mon dades ing pai nale pataam, ma be God at ie. Ma di palai utana hobi kinong di te nes um ira linge ing ite hakisi. Io kaie, pa dile tale be di na ianga bat ira nudi sana tintalen. ²¹ Hokakarek, a tutuno di ga nunure God iesene pa di gale pirlet ie be God ie ma pa di gale tanga tahut tana. Pata. Ira nudi lilik ga hanawat linge bia ma di ga ngan hora ngulo kinong ira nudi lon i kadado. ²² A tutuno di ga tange be di ira ut na minanes iesene di ga hanawat hora ngulo. ²³ Di ga malok be di na lotu tupas no tamat na God nong paile tale be na mat. Di ga kios no nudi lotu, di gom lotu tupas ira palimpuo ing di ga gil hoke ra turadi i tale be di na mat, di gom lotu tupas ira mon bileng, ma ira wawaguei, ma ira mangana linge i kaskase.

²⁴ Ikinong no burwana be God ga waak leise um dong be di na gilgil ira bilingana tintalen haruat ma ira nudi sinisip metuma naramon tutuno iat ta di, kaie di gom murmur ira hirhiruana tintalen ta ira palatamai di. ²⁵ Ma ne God ga gil hobi kinong di ga malok leise ira tutuno ing ite hapuasne utana ma di ga mur balik no

1:19 Apostolo 14:15-17; 17:24-28 **1:20** Jop 12:7-9; Sam 19:1

1:21 Epesas 4:17-18 **1:22** Jer 10:14; 1 Korin 1:20 **1:23** Lo 4:15-19; Sam 106:20

hinarakale ura lotu tupas ma ura bulbul hasur di ta ira linge God ga hakisi, ma pata be God, aie nong da let ie hathatikai. A tutuno sakit.

²⁶ Io kaie, God ga waak leise um di be di na murmur ira hirhiruana sana sinisip. Hokakarek, ira haine di ga malok leise no tintalen haruat ta ing God ga hakisi ter di hobi ma di ga mur balik tike mes. ²⁷ Ma i haruat bileng hobi ta ira tunana. Di ga malok leise no nudi kinkinis tikai ma ira haine haruat ma ing God ga hakisi ter di hobi, ma iga manga mamahien ira nudi sana sinisip harbasie ta di. Ira tunana di ga mur ira hirhiruana tintalen harbasiane ta di iat ma di ga hatur kawase no harpadano haruat iat ma ing di ga hana saasa ter ine.

²⁸ Ma pa di gale lik be a tamat na linge be di na nunure God be nesi ie, kaie God gom waak leise di be di na mur sene mon ira nudi lilik na ba ura gilgil kike ra tintalen ing di tale be pa di gorle gil. ²⁹⁻³⁰ Di te hung um ma ira mangana tintalen ing paile takados, ira sana, no tintalen na nes kalak linge, ma ira bilingana tintalen. Di hung ma no tintalen na harubu bingibing ma ra bala ngungut bileng, no tintalen na harhuli, no sinisip ura hgae ira mes, ma no tintalen na sipsip ira kinkinis gar na mes. Di pines hgae ma di tange hgae ira mes. Di malentakuane God ma di ira dades na ul pat. Di nes hanapu ira mes ma di ira ut na latlaat. Di lik leh ari mangana sigar sasana ura gilgil. Di ul ba ta ira etna di ma ira tama di. ³¹ Pa dile palai tutuno iat ta ira

bilbilai. Pa dile gil haruatne ing di tange. Pa dile sip iat ira hinsaa di ma pa dile marse ira turadi. ³² A tutuno, di manga nunure ter no takados na harkurai tane God ing i tange be dong ing di gil kakarek ra linge, i takados be di na mat. Iesene di gilgil haitne balik kakarek ra tintalen iat. Ma pata be ikinong sene mon. Pata. Di manga haut leh bileng dong ing di la gilgil hobi.

2

Pata tikenong pai nale tale be na hilo pas no ula harkurai tane God, ma no nuno harkurai i takados.

¹ Io kaie, augo nong u kure hague tike mes, paile tale be nu ianga bat ta ira num sana tintalen kinong ira linge u te kure hague tikenong ine, io, u kure hague habaling ugo. Kinong urah, augo nong u harkurai hobi, u la gilgil bileng kakarek ra mangana tintalen iat. ² Ma dait nunure be ing God i kure hague dong ing di gil kakarek ra mangana tintalen, no nuno ula harkurai i takados. ³ Augo tike turadi mon nong u kure hague di ma u gil balik kakarek ra mangana linge iat, u lik be i tale ugo be nu hilo pas no harkurai tane God? ⁴ Hohaam, u lik hanapu no nuno gingilaan ura gilgil ra tamat na bilbilai utam, ma be i manga bala malum tupas ugo ma be i halis ura kurkure ugo? Hohaam, paule nes kilam ter be no harmarsai tane God i lamus ugo ura lilik pukus?

⁵ U manga ul ba ma u malok be nu lilik pukus, kaie uge bulbul tagure ra ngalngaluan ing na hana tupas ugo tano bung na ngalngaluan tane God ing no nuno takadoswana harkurai na hanawat puasa. ⁶ Aie nong “*na balu pukus ira turadi bakut haruat ma ira nudi mangana gingilaan.*” ⁷ Ari, di la gilgil haitne ira tahut na tintalen. Ma be ing di gilgil hobi i palai be di sisilih tano ngas ura kapkap ra minamar ma ra bilai na hinsang ma no kinkinis ing pata ta minat tana. God na balu pukus di ma no nilon hathatikai. ⁸ Ira mes, di nes kalak ira linge ura hatamat iat di. Di malok ise no tutuno ma di mur ira tintalen ing paile takados. God na balu pukus um di ma ra tamat na ngalngaluan. ⁹ A mon harangunngutaan ma ra tamat na tirih na hana tupas ira turadi bakut ing di gil ira sasana. Na ngan ter hobi ta di ing pa dile Iudeia ma sene be tutuno sakit ta di ira Iudeia. ¹⁰ Iesene a mon minamar ma ra tamat na kinkinis ma ra malum na hana tupas ira turadi bakut ing di gil ra tahut. Na ngan hobi ter ta di ing pa dile Iudeia ma sene be tutuno sakit ta di ira Iudeia. ¹¹ Ma ina ngan um hobi kinong God pai lale tutur sene ma tikenong ma ina hagae bia tike mes.

¹² Hokakarek, di bakut ing pa dile hatur kawase ira harkurai tane Moses ma di gil ra sasana, io, di na hiruo. Ing be pa dile hatur kawase kike ra harkurai, di na hiruo iat bileng. Ma di bakut um ing di te hatur kawase ira harkurai tane Moses ma di gil ra sasana, io,

kike ra harkurai na kure hage di. ¹³ Ikin i tutuno kinong di um ing di hadade te mon ira harkurai tane Moses, God pai nale kure be di takados ra matmataan tana. Pata. Dong ing di mur ira harkurai, di kaie ing God na kure be di takados. ¹⁴ Ikin i tutuno kinong di ing pa dile Iudeia pa dile hatur kawase ira harkurai tane Moses iesene ing di gil haruatne kike ra harkurai ma ira gingilaan i hanawat metuma naramon ta ira nudi nilon, io, di bul hawat ira nudi harkurai tus. Ma pata ta linge be pa dile hatur kawase ira harkurai tane Moses. ¹⁵ Di hamanis be a tutuno be ira hartule ing ira harkurai tane Moses i tange be da gil, kike ra hartule i kis ter naramon ta di hoke be di te pakat ter naramon ta ira kati di. I ngan hobi ing ira nudi lilik i hinawas palai ta ira mangana tintalen so di gil. Ari pana ira nudi lilik i tange hapalaine be di sana, ma ari pana be di gil ra bilai. ¹⁶ Ma ina ngan hobi horek ta ikinong ra bung ing God na kure ira lilik kumaan gar na turadi haruat ma no tahut na hininaawas iou harpir ma ie. Ma ite ter um ikin ra pinapalim na gil harkurai ter tano lumane Jisas Krai.

Ira Iudeia di sasa butbut bia di hatur kawase ira harkurai tane Moses, iesene di lake um kike ra harkurai.

¹⁷ Ma augo bileng, hohaam tam? U tange be a Iudeia ugo. U te so ter no num nurnur ta ira harkurai tane Moses ma u la sasa butbut ma no num harnunurai ma ne God. ¹⁸ Ira harkurai tane Moses te hausur ugo, kaie uge palai ter ta ing God i sip be nu gil ma ina tale ugo be nu nes kilam

ira linge ing i manga bilai. ¹⁹ U nunure tutuno iat be u sel timaan ira pulo ma be a lulungo ugo ter ta dong ing di kis ra kadado. ²⁰ U manga palai bileng be a ut na haratakados ugo ter ta di ing pa dile nunure no bilai ma no sasana, ma be a tena harausur ugo ter ta di ing paile matuko ira nudi lilik. Ma u lilik hobi kinong u hatur kawase ira harkurai tane Moses, ma kakarek ra harkurai ing i hapuasne no tutuno ma ira minanes. ²¹ Ma augo um, u hausur ira mes. Ura biha paule hausur habaling ugo? U la harpir be tikenong pai nale kukuman, iesene hohaam, augo, paule kukuman? ²² U la tangtange be tikenong pai nale noh tikai ma tikenong pata be no nuno, iesene hohaam, augo, paule gil hobi? U la manga malmalentakuane ira palimpuo, iesene hohaam, augo, paule kuman ira palimpuo ta ira nudi hala na lotu? ²³ U la sasa butbut be u hatur kawase ira harkurai tane Moses. Iesene hohaam, augo, paule kap ter ra hirhir tane God ing u lake kike ra harkurai? ²⁴ I palai be ikin i tutuno kinong i ngan hoke no nianga tane God di ga pakat ie i tange be, *“Di ing pa dile Iudeia di tange hgae God, i burwana ta mu ira Iudeia.”*

No turadi nong gar tane God tutuno, aie nong no Tanuo i gil ie.

²⁵ Io, i tutuno be no tintalen na kut palatamainari na harahut ugo ing be u taram ira harkurai tane Moses. Iesene be nu lake kike ra harkurai i hoke be pa di gale kut no palatamaim. ²⁶ Ing be di ing pa di gale kut ira palatamai di,

di mur ira hartule ta kike ra harkurai, a tutuno sakit be God na nes kilam di hoke be di te kut ira palatamai di. ²⁷ Ma augo, u te hatur kawase leh ira harkurai di ga pakat hasur ma no tintalen na kut palatamainari. Iesene, ing be tikenong pa di gale kut no palatamaine tutuno, ing be i mur kike ra harkurai, io, na kure hague balik ugo be a ut na laka harkurai ugo.

²⁸ Io kaie, no turadi paile Iudeia tutuno tano winawas na huntunana mon. Ma be di kut no palatamaine tutuno no turadi, ikinong paile hakilang um be gar tane God ie. ²⁹ Pata. No turadi nong i Iudeia tutuno, aie nong a Iudeia ie metuma naramon tuno tana. Ma no tintalen na kut palatamainari nong i hakilang be tikenong gar tane God ie, io, ikino hakilang i hanawat tutuno metuma tano katna. No Halhaaliena Tanuo i gil ie, ma paile hanawat ta ira harkurai tane Moses di ga pakat hasur. Ma ikinong ra mangana turadi pai nale kap no nuno pirpirlet mekaia ta ira matanabar. Pata. Na kap ie metuma hone God.

3

Dait gil ra sasana iesene God i gil ra tutuno ma ira nuno kunubus pai nale kikios. Io kaie, no nuno harkurai i takados.

¹ Ing be ikinong i tutuno, aso nong i hatahutne tikenong be a Iudeia ie? Ma no tintalen na kut palatamainari na harahut ie hohaam? ² Ai! A tamat na harharahut ite tupas ugo be a Iudeia ugo. Ma no luaina linge i horek, be God ga ter

ira nuno nianga ter ta di ira Iudeia be di nage mur haruatne. ³ Na ngan hohaam ing be ari ta di pai gale nurnur? Hohaam, ira nudi tabuna nurnur i tale be na gil pales ira kunubus tane God kaie God pai nagele gil haruatne ing iga tange? ⁴ Pata tutuno iat! Iesene a linge bia ing be i hanawat palai be ira turadi bakut di ira ut na harakale. Dait manga nes kilam ter be God la gilgil haruatne ing i tange. I hoke no nianga tane God di ga pakat ie i tange be, “Na hanawat puasa be u takados ta ira num nianga, ma be nu tur ra hartung nu hamanis be ikino hartutung paile kata ter ugo.”

⁵ Iesene be ira nudait sana tintalen i manga hamanis hapalaine be God i takados, io, dait na tange hohaam? Hohaam, i nanaas be God paile takados ing i ngalngaluan ma dait ma i hapadano dait? (Maris! Ing iou ianga hobi iou mur no mangana hargor gar na turadi mon.) ⁶ Pata tutuno iat! Ing be God pai gorle takados, na tale hohaam be na kure no ula hanuo? ⁷ Ma sene be tikenong na tange dak be, “Di hapupuo ira takados na tintalen tane God ma ira nugu tintalen ing i tamapas leh tano tutuno. Ura biha God i nes kilam baak iou be iou tike ut na sana ma i kure hagrae iou ing be ira nugu sana tintalen i manga hamanis hapalaine be God i kis tano tutuno, kaie i hatamat no minamar tana?” ⁸ I ngan ter um hohaam be pa dale tange be, “Kaia, dait na gil ira sasana, kaie no tahut nage hanawat”? A tutuno, ari di te tange hagrae iou

ing di tange be iou ianga hobi. Di te sip leh iat ikinong ra harpadano ing na hana tupas di.

Pata tikenong tutuno iat paile takados ra matmataan tane God.

⁹ Io, da tange um hohaam? Hohaam, dait ira Iudeia, dait te kap ra kinkinis i tahut ta di ing pa dile Iudeia? Paile ngan hobi tutuno iat. Kinong iou te hamanis ter be ira Iudeia ma di ira mes bileng, di bakut, di kis ra hena no dades ta ira sana tintalen. ¹⁰ I hoke no nianga tane God di ga pakat ie i tange be,

“Pata tikenong paile takados. Pata tutuno iat tikenong.

¹¹ Pata tikenong paile palai ta ira tutuno tane God,

ma pata tikenong i sisilih utane God.

¹² Di bakut di te siel wiis leh,

Di bakut, di te linge bia ter tane God.

Pata tikenong paile gil no tahut.

Pata tutuno iat tikenong.

¹³ Ira nudi nianga i mapus hoke tike midi di kitet ter ie.

Ira karame di i harhuli.

Ira palabulu di i male haruat ma no talbore i harkaret.

¹⁴ Ira ho di i hung ma ra harangungut ma ra nianga na harhuli.

¹⁵ Di habir mon ura harubu bingibing.

¹⁶ Ma ta ira nudi hinana di hatawat sene mon no haragawai ma ra tirih.

¹⁷ Pa dile nunure ura bulbul no malum.

18 No bunurut ma no urur tupas God i panim ta di.”

19 Ma dait nunure ter be aso ira harkurai tane God i tange, i tange hobi ter ta dong ing di kis ra hena kike ra harkurai. Urah, waing pata tikenong pai nale tale be na ianga bat ira nuno sasana, ma be inage hanawat palai tano matmataan tane God be no ula hanuo bakut ite lake ira harkurai. 20 Ma i palai um be ikin i tutuno kinong God pai nale kure be tikenong i takados ra matmataan tana be i gilgil haruatne ira harkurai mon. Pata. Kinong ira nuno harkurai iat i hapalaine be dait gil ra sasana.

God i kure be tikenong i takados kinong i nurnur; ma pata be ta ira nuno gingilaan haruat ta ira harkurai tane Moses.

21 Iesene ma kakarek um God te hamanis be a takadoswana ie ma be ina kure bileng be tikenong i takados. Ma paille tahuat tano tintalen na mur harkurai tane Moses. Ma kike ra harkurai ma ira nianga ta ira tangetus i hinawas palai bileng uta ikin ra linge. 22 Tano nudi nurnur tane Jisas Krai, God i kure be di takados. Ma i kure hobi ta di bakut ing di nurnur kinong di bakut di haruat sene mon. 23 Ma di haruat kinong di bakut di te gil ra sasana ma di te puko talur leh no kinkinis haruat ma ira minamar tane God. 24 Iesene di bakut, God i kure be di takados tano nuno harmarsai. A hartabar bia mon ikino linge i gil ter ta di. Ma iga tale be na gil hobi kinong Jisas Krai ga kul halangalanga di. 25 Ma ne God ga ter hawat ie hoke tike hartabar ura

hangoingoi no nuno ngalngaluan. Ma ikin ra hartabar i papalim hobi ta dong ing di nurnur tano dena. Nalalie God ga hook baak ira sana tintalen di ga gil, kaie igom ter hawat ikin ra mangana hartabar ura hamanis be i takados. ²⁶ Iga gil hobi ura hamanis ta ikin ra pana bung kakarek be a takadoswana ie waing inage tale ie be aie iat na takados ma be aie baling iat bileng nong na kure be di takados ing di nurnur tane Jisas Krai.

²⁷ Io kaie, i tale be da latlaat? Pata. Ma aso no burwana? Hohaam, ira nudait gingilaan i haruat ta ira harkurai? Pata. Iesene kinong dait nurnur. ²⁸ Ma i tale be da tange hobi kinong dait nes kilam be God i kure be tikenong i takados kinong i nurnur, ma pata be i mur ira harkurai tane Moses. ²⁹⁻³⁰ Be pai gorle ngan hobi igor nanaas be God aie a God gar na Iudeia sene mon. Ikinong i tutuno? Hohaam, paile God ie gar ta di ira mes bileng? Maso! A God gar nudi ira mes bileng kinong tike kapawena God sene mon kanaia. Ma aie nong na kure be dong ing di ga kut ira palatamai di, be di takados kinong di nurnur. Ma aie bileng nong na kure be di ing pa di gale kut ira palatamai di, be di takados bileng ta ikino mangana kapawena nurnur sene mon. ³¹ Io kaie, ing be dait mur no tintalen na nurnur, i nanaas ter be dait te lilik be ira harkurai tane Moses a linge bia? Pata tutuno iat! Dait bul haut kike ra harkurai.

4

Ma hobi bileng tane Abraham, God ga kure be i takados ra matmataan tana kinong iga nurnur.

¹ Io, ma dait na tange um hohaam utane Abraham no hintubu dait ing a turadi ie hoke dait? Iga namiane tutuno hohaam uta kakarek ra linge? ² Ing be i tutuno be God ga kure be Abraham i takados kinong i bilai ira nuno gingilaan, io, a mon burwana be Abraham na latlaat. Iesene God pai gale nes ie hobi. ³ Kinong urah, ira nianga tane God di ga pakat i tange horek: *“Abraham ga nurnur tane God ma ne God ga was leh no nuno nurnur be Abraham i takados ra matmataan tana.”*

⁴ Io, ma be tikenong i papalim, pa dale was leh no nuno kunkulaan be a hartabar bia ie. Pata. Di nes kilam ie be a puspusno haruat ma ira nuno pinapalim. ⁵ Iesene hohaam tano turadi nong paile papalim haruat ma ira harkurai ma sene i nurnur tane God nong ila kurkure be ira ut na sana di takados? Io, God na was leh no nuno nurnur be ikino turadi i takados ra matmataan tana. ⁶ Ma ne Dawit ga tange bileng ikin ra linge ing iga iangianga utano haridan i hana tupas no turadi nong paile mur ira gingilaan haruat ma ira harkurai tane Moses iesene God i was leh ie be i takados. Iga tange horek:

⁷ *“No haridan na kis ta di ing ira nudi tintalen na laka harkurai God te lik luban leise, ma ira nudi sasana ite kaser bat.*

⁸ No haridan na kis tano turadi nong ira nuno sasana no Watong pai nale was leh ukaia tana be na tur ra harkurai.”

⁹ Hohaam um, dong ing di ga kut ira palatamai di, di sene mon di te hatur kawase ikin ra haridan, ma pata be di ing pa di gale kut ira palatamai di? Ma dait te tange be God ga was leh no nurnur tane Abraham be Abraham i takados ra matmataan tana. ¹⁰ Hunangesa God ga was halala leh ie hobi? Menalalie be menamur tano bung di ga kut no palatamaine? Pata be namur. Iesene, menalalie. ¹¹ Iga kap ikino hakilang na kut palatamainari hoke tike binaro di bare bat be God te kure be i takados tano nuno nurnur tano pana bung iat baak ing pa di gale kut no palatamaine. Io kaie, no hintubu di aie ta di ing pa di gale kut ira palatamai di ma sene di nurnur ma ne God i was leh di be di takados ra matmataan tana. ¹² Ma no hintubu di bileng aie ta dong ing di ga kut ira palatamai di iesene pata be ta ikin sene mon. Pata. No hintubu di aie ta dong ing di la murmur bileng ira pares na kakine no tintalen na nurnur tane Abraham, ikino nurnur nong Abraham ga hatur kawase ie ing pa di gale kut baak no palatamaine.

¹³ Io, ma pata be tano gingilaan na mur harkurai be God ga kukubus ter tane Abraham ma ira nuno bulumenamur be Abraham na rumahal leh tano ula hanuo. Pata. Iga kukubus ter hobi kinong God ga kilam Abraham be i takados ra matmataan tana kinong iga nurnur. ¹⁴ Ma hobi bileng, ing be dong ing di lon mur ira harkurai

di gor rumahal hobi, io, igor hamanis be no tintalen na nurnur a linge bia ma no kunubus i pata puspuno. ¹⁵ Kinong urah, ira harkurai tane Moses i hatawat no ngalngaluan tane God. Iesene ing be pata ta harkurai kanaia, pata bileng ta tintalen na laka harkurai.

¹⁶ Io kaie, dait kap no kunubus ta ira nudait nurnur waing no kunubus nage hartabar be mekaia tano harmarsai. I hanawat tano harmarsai waing inage hana tupas tutuno iat ira bulumenamur bakut tane Abraham ma pata tike linge pai nale tale be na tur bat ie. Pai nale hana tupas sene mon dong ing di hatur kawase ira harkurai tane Moses, iesene na hana tupas bileng dong ing di mur no mangana nurnur tane Abraham. Aie no hintubu dait bakut. ¹⁷ I hoke no nianga tane God di ga pakat ie i tange be, *"Iou gate bul ugo be no hintubu di ira haleng na huntunana."* God nong Abraham ga nurnur tana ga nes kilam ie be no hintubu dait ie. Aie no God nong i ter nilon ta ira minat ma i tange ta ira linge ing kanaia baak be na hanawat um.

¹⁸ Iga nanaas ter tane Abraham be no kunubus tane God pai nale hanawat tutuno, kaie pata ta burwana be tikenong na so no nuno lilik ma ina nanahe tana. Iesene Abraham balik ga so no nuno lilik hobi ma igom nurnur. Io kaie, Abraham gom no hintubu di ira haleng na huntunana hoke God gate tange tana be, *"Ira num bulumenamur bileng hobi."* ¹⁹ Abraham ga nes kilam be no palatamaine ite manga malur

um kinong igate haruat um ma tike maar ira nuno tinohon. Iga nes kilam Sara hobi bileng be ira nuno pana bung na kinakaho gate pataam um. Iesene no nuno nurnur pai gale puko ta dahine. ²⁰⁻²¹ Abraham ga nes kilam habaling dur hobi iesene ing be iga lilik tano kunubus pai gale hana sukun no nuno nurnur, kaie pai gomle iruo ira nuno lilik utano kunubus. Pata. God ga hadades no nuno nurnur ing Abraham ga pirlet ie ma igom kanam bakut leh be God na petlaar be na gil haruat ta ing igate kukubus ter hobi. ²² Ma ikinong no burwana be “*God ga was leh no nurnur tane Abraham be Abraham i takados ra matmataan tana.*” ²³ Ma ikin ra nianga, “*God ga was leh ie hobi,*” pa di gale pakat ie utana sene mon. Pata. ²⁴ Di ga pakat ie uta dait bileng ing God na was leh dait be dait takados ra matmataan tana. God na gil hobi ta dait ing dait nurnur tana, aie nong iga hatut Jisas no nudait Watong sukun ra minat. ²⁵ Aie nong God ga ter ise ie be na mat uta ira nudait sasana ma aie bileng nong God ga hatut pukus ie utano nuno gingilaan na bul harkurai be dait takados ra matmataan tana.

5

A malum i kis ta dait ma ne God kinong no Natine te hamaram dait tikai ma ne God ing dait baak ira ut na sana.

¹ Io kaie, a malum i kis um ta dait ma ne God tano nudait kinkinis naramon tano nudait Watong Jisas Krai kinong tano nudait nurnur

God te kure be dait takados ra matmatahan tana. ² Ma metuma naramon tane Kraish dait te lala ta ikin ra kinkinis God te tabar bia dait ma ie ma no nuno harmarsai. Ma ne Kraish te gil hobi kinong dait te nurnur tana. Dait la tur ter hobi ta ikin ra kinkinis na harmarsai ma dait laro ma ra gungunuama kinong dait kis nanahe ma ra nurnur be dait na hatur kawase ira haridan i hanawat metuma ra minamar tane God. ³ Ma pata be ikinin sene mon. Pata. Dait laro ma ra gungunuama bileng ta ira nudait ngunngutaan kinong dait nunure ter be no ngunngutaan i hatawat no tintalen na tur dades ra hena ira tirih. ⁴ Ma be dait tur dades hobi ta ira tirih, i hanawat palai be kike ra tirih te walar sot dait ma sene dait paile ngan hoke ira mangana turadi di puko. Ma be dait kakarek ra mangana turadi, io, i tale be dait na nanahe ma ra nurnur be dait na hatur kawase ira haridan. ⁵ Ma be dait nanahe ma ra nurnur hobi, io, pa dait nale kis ta ira hirhir kinong God te burange habukas ira tinga dait ma no nuno harmarsai ing iga tabar dait ma no Halhaaliena Tanuo.

⁶ Hokakarek, tano pana bung i haruat tutuno iat tano sinisip tane God ing dait pai gale petlaar ura gilgil um ta linge, Kraish ga mat uta dait, dait ing dait ga tur talur God. ⁷ A dades na ling be tikenong na mat uta tike ut na takados. Iesene i tutuno bileng be tikenong na iangor dak be na mat uta tike bilai na turadi hobi. ⁸ Iesene God i hamanis hapalaine be aie iat i sip dait hokakarek, be ing baak dait ga ut na sana ter Kraish ga mat uta dait.

⁹ A tutuno be tano de ne Kraiss, God te kure be dait takados ra matmatahan tana. Ma be ikinong i tutuno, io, i manga tutuno be Kraiss na halon dait sukun no ngalngaluan tane God! ¹⁰ Hokakarek, dait gate manga malentakuane baak ne God, iesene tano minat tano Natine, God ga hamaram dait tikai ma ie. Ma be ikinong i tutuno, io, i manga tutuno be tano nilon tano Natine, God na halon dait kinong dait te haramaram ter ma ie hobi! ¹¹ Ma pata be ikinin sene mon. Pata. Dait laro ma ra gungunuama bileng tane God kinong no nudait Watong Jisas Kraiss te hamaram ter dait tikai ma ne God.

Hoke ira turadi di ga mat mekaia tano sana tintalen tane Adam, di na lon mekaia tano takadoswana tintalen tane Kraiss.

¹² Io kaie, tike linge i ngan ho ikin. Tike turadi mon ga halelem halala no sana tintalen ukira tano ula hanuo ma iga mat kinong iga gil no sasana. Ma ta ikinong mon ra mangana ngas no minat ga hana ter ta ira turadi bakut kinong di bakut di ga gil no sasana.

¹³ (Io, a tutuno be no sana tintalen ga kis kira tano ula hanuo menalalie be ira harkurai tane Moses ga hanawat. Iesene paile tale be da kilam tikenong be i gil sasana ing be pa di gale bul harkurai baak. ¹⁴ Iesene no minat ga kure ira turadi mekaia hone Adam tuk ter tane Moses, di iat bileng ing pa di gale gil ra sasana haruat ma no tintalen na laka harkurai tane Adam. Ma ne Adam tike tutuno na malalar ta nong i ura

hinanawat namur. ¹⁵ Iesene no hartabar bia tane God paile papalim haruat ma no tintalen na laka harkurai. A tutuno be di ira haleng di ga mat kinong ikino kapawena turadi sene mon iga lake no harkurai. Iesene no harmarsai tane God ma no hartabar nong no kapawena turadi Jisas Krai ga tabar bia di ma ie ma no nuno harmarsai, ikinong ga manga burung di ira haleng! ¹⁶ Hokakarek, ikin ra hartabar i mes tano puspuno nong i hanawat leh tano sana tintalen ta ikino kapawena turadi. Ma i horek, be no dades na harkurai tane God ga tahuat leh tano kapawena sana tintalen ma iga kure hgae ira turadi. Iesene no hartabar balik ga tahuat leh mekaia ta ira haleng na sana tintalen, kaie, God na kure be tikenong i takados ra matmataan tana. ¹⁷ No minat ga tur leh be na kure ira turadi kinong ikino kapawena turadi sene mon ga lake no harkurai. Ma no burwana no minat ike ta ikino kapawena turadi sene mon. Iesene hohaam ta dong ing di te kap leh no harmarsai tane God nong i manga burung di ma ie? Di iat ing di te kap leh no hartabar tane God, ikino nuno tintalen ing i kure be tikenong i takados ra matmataan tana. Ing be i tutuno be no minat i kure ira turadi hobi, io, i manga tutuno sakit be God na manga hatatik dong ing di kap no nilon. Ma no gingilaan ta ikino kapawena turadi mon Jisas Krai no burwana be God na gil hobi.)

¹⁸ Io kaie, hoke no kapawena laka harkurai sene mon ga huei ma ne God gom kure hgae um ira turadi bakut, io, hobi bileng no kapawena

takadoswana gingilaan sene mon ga huei ma ne God gom kure um be ira turadi bakut di takados ra matmataan tana, kaie di nage lon. ¹⁹ Hokakarek, hoke God ga kure be di ira haleng a ut na sana di kinong ikino kapawena turadi sene mon pai gale taram nianga, io, hobi bileng, God na kure be di ira haleng di na takados ra matmataan tana kinong ikino kapawena turadi sene mon ga taram nianga.

²⁰ Io, ma ira harkurai tane Moses ga tur huat um waing inage palai be ira sana tintalen i manga tamat. Iesene be ira sana tintalen ga manga tamat hanana hobi, io, no harmarsai ga manga tamat sakit balik um. ²¹ Ma iga ngan hobi waing no harmarsai nage papalim hoke no sana tintalen ga papalim hobi. Ira minat di ga kis ra hena no dades tano sana tintalen. Hobi bileng, di ing God na kure be di takados ra matmataan tana, di na kis ra hena no dades tano harmarsai, ikino harmarsai nong na hatawat no nilon hathatikai ter ta dong ing di kap Jisas Krai no nudait Watong.

6

Dait ga mat sukun ira dades tano sana tintalen ma dait lon um ma no sigar mangana nilon tane Krai.

¹ Io kaie, dait na tange hohaam um? Hohaam, i tahut be dait na gilgil ira sasana waing no harmarsai nage manga tamat um? ² Pata tutuno iat! Dait ga mat sukun ira dades tano sana

tintalen. Hohaam um be dait na lon baling ra hena? ³ Na manga tahut be mu na palai be dait bakut ing dait te kap baptais naramon tane Jisas Krai, ikin i hamanis be dait ga mat tikai ma ie. ⁴ Hokakarek, i hoke be di ga bus dait tikai ma ie ter tano minat ing dait ga kap baptais. Ma i ngan hobi waing dait nage lon haruat ma ne Krai. No dades nong i manga bilai mekaia tane Mama ga hatut ie sukun ra minat. Hobi bileng ta dait, na tale dait be dait nage lon ma tike sigar mangana nilon.

⁵ Ma dait nunure be na ngan hobi kinong be ing dait te harpatep tikai ma ie tano minat, io, tutuno sakit dait na harpatep tikai bileng ma ie tano nuno tuntunut hut baling. ⁶ Ma ikin i palai kinong dait nunure be no nudait tuarena nilon ga mat tikai ma ie tano ula kabai waing no palpal ta dait nong i kis ra hena no sana tintalen nage pata nuno ta dades. Ma i ngan hobi ta dait waing dait pai nale tultule baling tano sana. ⁷ Ma i tale be dait na tatalen hobi kinong nesi tikenong te mat ite langalanga sukun um no dades tano sana tintalen.

⁸⁻⁹ Iesene be ing i tutuno hobi be dait te mat tikai ma ne Krai, dait nurnur be dait na lon tikai ma ie kinong dait nunure be pai nale mat baling. Urah, kinong God gate hatut pukus ie sukun ra minat. Maso. Pai nale kis baling ra hena tano dades tano minat. ¹⁰ No minat paile tale be na kure ie kinong ite mat tike pana mon. Ma i haruat. Pai nale mat baling. Iesene no mangana

nilon i lon kakarek, i lon utane God.

¹¹ Hobi bileng, i tahut be mu na nes kilam mu be mu ga mat sukun ira dades tano sana tintalen ma be mu lon tano numu kinkinis tane Jisas Kraiss ura utane God. ¹² Io kaie, waak mu haut leh no sana tintalen be na kure ira palatamai mu, a mangana palatamainari ing na mat mon. Ing be mu na haut leh ie hobi, mu na taram ira nuno sana sinisip. ¹³ Waak mu terter habaling ira sumsubana ta ira palatamai mu ter tano sana tintalen be no sasana na papalim me ura gilgil ira tintalen ing paile takados. Iesene i tahut be mu na ter mu ter tane God balik, mu ing mu te lon um sukun ra minat. Ma mu na ter ira katano ta ira palatamai mu ter tana be na papalim me ura gilgil ira tintalen takados. ¹⁴ Ma i tale be mu na lon hobi kinong no sana tintalen pai nale gau leh mu ma no nuno dades. Kinong urah, pa mu le kis ra hena ira harkurai, iesene mu kis ra hena tano hartabar na harmarsai.

Nalalie dait ga tultule ter tano sana tintalen iesene kakarek um dait ira tultule gar ta ira tintalen takados.

¹⁵ Io kaie, da tange hohaam um? Hohaam, i tahut be dait na gil ira sasana kinong dait paile kis ter ra hena ira harkurai ma sene ra hena ra harmarsai? Pata tutuno iat! ¹⁶ Na manga tahut be mu na nunure be ing mu ter leise mu ta tikenong ura tartaram ie hoke ira nuno tultule, io, a tutuno be mu te tultule um ta ikino turadi nong mu tartaram ie. Ma i ngan hobi be ing mu

6:11 2 Korin 5:15; Galesia 2:19 **6:12** Stt 4:7 **6:13** Rom 12:1

6:14 1 Jon 3:6 **6:16** Jon 8:34; 2 Pita 2:19

ira tultule tano sana tintalen nong i halemlem mu ter tano minat. Ma i ngan hobi bileng be ing mu ira tultule tano tintalen na taram nianga nong i halemlem mu ter tane God nong na kure be mu takados ra matmatahan tana. ¹⁷ Ma be dait nes be i ngan hohaam ta mu, dait tanga tahut tane God. A tutuno be nalalie mu git tultule ter tano sana tintalen. Iesene mu ga taram no harausur ma ira numu kudulena nilon bakut iat, ikino harausur nong God ga bul hawat ie be mu na kis ra hena. ¹⁸ God te halangalanga leise mu sukun no dades tano sana tintalen ma mu te tultule um ta ira tintalen takados.

¹⁹ Ing iou tange hobi iou hamanis tike hapupuo ta ira nudait mangana kinkinis kira napu kinong i malus be mu na mur ira sasana. A tutuno be nalalie mu git terter ira katano ta ira palatamai mu ura tultule um gar ta ira bilingana tintalen ma ira sana tintalen ing i tamtamat hanana. Hobi bileng, kakarek i tahut be mu na ter kike ra katano ura tultule um gar ta ira tintalen takados, kaie mu nage halhaalien sukun ira sasana. ²⁰ Kaia, mu na gil hobi kinong i palai be tano pana bung be mu ga tultule tano sana tintalen, pata ta linge pai gale halewen mu be mu na mur ira takados na tintalen. ²¹ A mangana puspuno so um ing mu te kap leh ta kike ra mangana gingilaan mu ga kahe hirhir pane? Pata um tari kinong kike ra linge i bul ter mu tano minat. ²² Iesene kakarek um God te halangalanga sukun mu tano dades tano sana tintalen ma mu te tultule um gar tane God. Io kaie, ira puspuno um mu kap, i lamus ter mu tano kinkinis i halhaalien sukun ira sasana,

kaie mu kap no lon hathatikai. ²³ Kinong urah, no kunkulaan tano sana tintalen, aie no minat. Iesene no hartabar tane God nong i tabar bia dait ma ie, aie no nilon hathatikai ing i kis tane Jisas Krai no nudait Watong.

7

Dait te mat tikai ma ne Krai, kaie dait langalanga sukun ra hena ira harkurai tane Moses.

¹ Bar hinsaagu tane Krai, mu na palai tutuno iat ta ing iou ura tangtange kinong mu bakt mu nunure ter ira harkurai, be ira harkurai i kaser sene mon baak tikenong be i lon ter. ² Hokakarek, no harkurai i kure ter be tike tinolen na haine i kukubus tikai ter ma no nuno tunana ing baak no tunana i lon ter. Iesene be no nuno tunana i mat, no haine te langalanga sukun no harkurai na tinolen hobi. ³ Io kaie, ing be no haine i tole tike mes na tunana ing baak no nuno luaina tunana i lon ter, io, da tange be no haine te gil sasana ma tike mes na tunana paile nuno ie. Iesene be no nuno tunana ite mat, no haine te langalanga sukun ikino harkurai, ma pa dale tange be ite gil sasana ma tike mes paile nuno ie. A linge bia be ite tole tike mes na tunana.

⁴ Ma hobi bileng ta mu bar hinsaagu. Tano ninaas ta ira harkurai tane Moses, mu te mat sukun um ra hena kakarek ra harkurai kinong mu naramon tano palatamaine Krai. Io kaie, mu ira turadi gar ta tike mes. Mu kukubus ter ta ikino nong God ga hatut haut ie sukun ra minat ma mu kukubus ter hobi waing mu nage huei

hawat no puspusno utane God. ⁵ Hokakarek, ing no sana palpal naramon ta dait ga kure dait be dait na murmur ie, ira sana sinisip ing ira harkurai tane Moses ga hatatik, di ga papalim naramon ta ira palatamai dait, io kaie, dait gom huei ra puspusno haruat tano minat. ⁶ Iesene kakarek um dait te langalanga sukun ra hena ira harkurai tane Moses kinong dait te mat talur kike ing iga hiis kawase dait. Io kaie, no nudait gingilaan na tultule i kis naramon tike sigar mangana ngas nong i kis ra hena no Halhaaliena Tanuo. Pa dait le kis na tultule baling um naramon tano tuarena ngas na tartaram ira kaba not no harkurai bakut.

No harakides tano sana tintalen naramon ta dait.

⁷ Io kaie, dait na tange hohaam um? Ira harkurai tane Moses i sana? Pata tutuno iat! Aiou pai gorle nunure balik no sasana ing be ira harkurai pai gorle hamanis ter tagu. Kinong urah, iou paile tale be iou ni nes kilam no tintalen na nes kalak ira linge gar na mes ing be no harkurai pai gorle tange be, “*Waak u nes kalak ira linge gar na mes.*” ⁸ Iesene, no sana tintalen ga nes kilam no harkurai be no harkurai te papos no ngas tano sasana be na papalim. Io kaie, no sana tintalen ga hatawat ira humangana nesnes kalak ira linge gar na mes naramon tagu. Ma i ngan hobi kinong no sana tintalen paile tale be na papalim ing be pata ta harkurai. ⁹ Tike pana bung baik iga nanaas be iou ga lon ter ing

iou pai gale nunure ter ira harkurai tane Moses. Iesene be ira harkurai ga hanawat palai tagu, no sana tintalen ga tur huat ma no dades ma iou ga mat um. ¹⁰ Ma kike ra harkurai ing God ga sip be na ter no nilon, io, iga ter no minat balik tagu. ¹¹ Kinong urah, no sana tintalen ga nes kilam ira harkurai be ira harkurai te papos no ngas tano sasana, kaie igom hakale iou, ma mekaia tano dades ta ira harkurai iga ubu bing iou. ¹² Io kaie um, ira harkurai i halhaalien tano sasana. Ma ira bar notnot na hartule bileng i halhaalien hobi ma i takados ma i bilai.

¹³ Hohaam, kike ing i bilai ga hatawat no minat ter tagu? Pata tutuno iat! Iesene no sana tintalen balik nong ga hatawat ie ter tagu hobi. Ma no sana tintalen ga papapalim ma kike ra bilai na harkurai ura hatawat no minat ter tagu waing inage manga palai be ikino mangana tintalen i sana iat. Ma iga ngan hobi waing nige hapupuo ira harkurai ma no sana tintalen ma be nige nes kilam be ikino mangana tintalen i manga sana tutuno iat.

¹⁴ Ma dait nunure be ira harkurai tane Moses i hanawat metuma hone God iesene iou tike turadi mekira napu mon. I hoke be di te suhurane leise iou hoke tike maris na tultule be ni kis ra kunubus tano sana tintalen. ¹⁵ Hokakarek, iou paile palai tano burwana be iou gil ira linge ing iou la gilgil. Ma iou paile palai kinong ira linge iou sip be ni gil, iou pai lale gilgil haruatne, iesene ira linge balik ing iou malentakuane, iou gil. ¹⁶ Ma be iou gil ikino linge iat ing iou paile sip

be ni gil, io, iou suro haut be ira harkurai i tahut. ¹⁷ Io kaie, pata be iou tuno ing iou gil kakarek ra tintalen. Pata. No sana tintalen nong ila kis ter naramon tagu, aie iat nong i gil hobi. ¹⁸ Ikin i tutuno kinong iou nunure be pata ta tahut paile lon ter tagu. Paile lon ter tano sana palpal tagu. Ma ikin i palai kinong iou sip be ni gil no tahut ma sene iou paile petlaar be ni gil hobi. ¹⁹ Ikino linge ing iou gil, a mes na linge ie tano tahut na linge ing iou sip be ni gil. Iesene iou la gilgil ikino sana iat ing iou paile sip be ni gil. ²⁰ Io kaie um, ing be iou gil no linge ing iou paile sip be ni gil, i hamanis be pata be iou tutuno um ikinong i gilgil no linge. Pata. No sana tintalen nong ila kis ter naramon tagu, aie ikinong i gilgil no linge.

²¹ Io kaie, iou nes leh ikin ra tutuno be tano pana bung be iou sip be ni gil no tahut, no sana tintalen i kis tikai ma iou. ²² I hokakarek. Tuma naramon tutuno iat tagu iou manga laro be ni gil haruatne ira harkurai tane God. ²³ Iesene iou te silihe leh tike mes na harkurai nong i gilgil pinapalim tuma naramon ta ira katano tano palatamaigu, nong ila haruburubu ma no mangana harkurai iou mur ma no nugu lilik. Ma i hiis kawase iou ra hena no dades ta ira sana tintalen ing i harkurai ter ta ira katano tano tamaigu. ²⁴ Maris! No nugu nilon te manga harubaal um! Nesi um na halangalanga leise iou sukun ra hena ikin ra palatamaigu nong i kis ter tano minat? ²⁵ Iou tanga tahut tupas God be no harharahut i hanawat mekaia hone Jisas Krai

no nudait Watong!

Io kaie, i ngan um horek tagu, be iou, iou tutuno iat, iou tike tultule ma no nugu lilik ter ra hena ta ira harkurai tane God. Iesene tano sana palpal naramon tagu iou tike tultule ra hena no dades ta ira sana tintalen i harkurai ter tagu.

8

No Halhaaliena Tanuo i halemlem dait sukun no sana palpal naramon ta dait ma i ter no nilon ter ta dait.

¹ Io kaie um, God pai nale kure hague dong ing di naramon tane Jisas Krais. ² Kinong urah, no Halhaaliena Tanuo nong i ter ra nilon ter tagu naramon tane Jisas Krais i kure ter iou, ige halangalanga iou hobi sukun no nugu kinkinis ra hena no dades ta ira sana tintalen ing i harkurai ter tagu ma i halangalanga iou sukun bileng no nugu kinkinis tano minat. ³ Hokakarek, God ga tule no Natine tus ukira be ina nanaas haruat hoke ira sana turadi be na gil ra pinapalim tupas ira sana tintalen. Ing be ga gil hobi iga gil harkurai ura hague ira sana tintalen ing i kis ta ira sana turadi. Ikino linge ing ira harkurai tane Moses pai gale petlaar be na gil kinong ira sana palpal ta ira turadi i kap leise no dades ta kike ra harkurai. ⁴ Ma ne God ga gil hobi waing dait ing dait paile lon mur ira sinisip ta ira nudait sana palpal ma sene dait lon mur ira sinisip tano Halhaaliena Tanuo, io, dait nage gil haruatne ira hartule ta ira harkurai tane Moses. ⁵ Dong ing di gil haruatne ira sinisip tano nudait

sana palpal, no sana palpal i lie ira nudi lilik. Iesene dong ing di gil haruatne ira sinisip tano Halhaaliena Tanuo, no Tanuo i lie ira nudi lilik. ⁶ Ing be no sana palpal i lie no lilik ta tikenong, ina halemlem ter ie tano minat. Iesene be no Halhaaliena Tanuo i lie no lilik ta tikenong, ina halemlem ie ter tano nilon ma no malum. ⁷ Ma i ngan hobi kinong urah, no turadi nong i sana, no nuno mangana lilik i manga malentakuane God. Tike mangana turadi hobi paile hanapu ie ta ira harkurai tane God. A tutuno, pai nale petlaar iat be na gil hobi. ⁸ Di ing no sana palpal i lie di, pa dile petlaar be di na halaro God.

⁹ Iesene paile ngan hobi balik ta mu. No sana palpal paile lie mu. Pata. No Halhaaliena Tanuo i lie mu kinong no Tanuo tane God i kis ter naramon ta mu. (Io, ma be nesi ta tikenong paile hatur kawase no Tanuo tane Kraiss, paile gar tane Kraiss ie.) ¹⁰ Ma be Kraiss i kis ter naramon tam hobi, no tanuam i lon ter kinong God te kure be u takados ra matmatahan tana. Ma a tutuno be u te gil ira sana tintalen ma no palatamaim i kis ter tano minat, iesene u lon ter iat. ¹¹ Ma be no Tanuo ta ikino nong ga hatut pukus Jisas sukun ra minat i kis ter naramon ta mu, io, aie nong ga hatut Kraiss talur no minat ma ina ter lon bileng ta ira palatamai mu ing na mat. Ma ina gil hobi ma no Tanuana nong i kis ter naramon ta mu.

¹² Io kaie, bar hinsaagu tane Kraiss, no nudait binalaan iat be dait na haut leh no Tanuo be na lie dait, ma pata be dait na lon haruat ma ira nudait sana palpal. ¹³⁻¹⁴ Kinong urah, ing be mu

8:9 1 Korin 3:16; 12:3
6:8; Kolose 3:5

8:10 Galesia 2:20

8:13-14 Galesia

lon haruat ma no numu sana palpal, a tutuno sakit, mu na mat. Iesene be ing mu la gilgil bing ira gingilaan ta ira sana palatamai mu ma no harharahut tano Halhaaliena Tanuo, io, mu na lon kinong di ing no Tanuo tane God i lie di, a natine God di. ¹⁵ A tutuno ikinong kinong pa mu gale kap tike mangana tanuo nong te hiis kawase habaling mu ma ra bunurut. Pata. Mu te kap no Tanuo nong i halon hapatangen dait ura natine. Ma no Tanuo i harharuatne dait be dait nage sasaring ma ra balaraan be, "Mama, nugu Mama!" ¹⁶ Ma no Halhaaliena Tanuo iat i hinawas tutuno ter ta ira tanua dait be dait ira natine God. ¹⁷ Ma be dait ira natine, io tutuno bileng be dait ira mahal na turadi ing na rumahal namur. Dait ira mahal na turadi gar tane God ma dait na rumahal tikai ma ne Krai kinong dait la kapkap tikai ma ie ira nuno harangungut waing dait nage lala tikai bileng ma ie tano minamar tana.

No Halhaaliena Tanuo i harharuatne dait be dait na nanahe ma ra nurnur uta ira haridan namur.

¹⁸ Iou nes kilam be ira nudait harangungut utano pana bung kakarek i manga hansik sakit ing be da hapupuo ie ma no minamar ing na hanawat puasa ta dait. ¹⁹ Ma ikin i palai kinong no hakhakisi bakut i kis kawase ma ra tamat na namnamas utano pana bung be God na hapuasne ira natine. ²⁰⁻²¹ Ma no hakhakisi bakut i nanahe hobi kinong God te kure ter be

no hakhakisi pai nale kap no kinkinis nong i haruat ma no mangana kinkinis God ga kukubus ter utana. Paile ngan hobi kinong no hakhakisi iat ga sip be na ngan hobi. Pata. I ngan hobi kinong ikino nong ga kure ter be na ngan iat hobi iga sip be na ngan hobi. Iesene iga gil hobi tano hakhakisi tano ula hanuo bileng be na nanahe ma ra nurnur be na langalanga sukun ira nuno kunubus ing a mon marmarato ine, ma be na manga langalanga timaan tikai ma ira natine God.

²² Io, ma dait nunure um be ira hakhakisi bakut di te kilkingane ra but na tirih tuk ter katiak hoke tike hintienen a bulu i papaas ie.

²³ Ma pata be ira hakhakisi sene mon. Dait ing dait te kap no Halhaaliena Tanuo hoke no luaina hartabar nong i hatutuno be dait na kap ira mes na haridan namur, dait ngan hobi bileng. Dait kilingane ra but na tirih naramon ta ira tinga dait ing dait kiskis kawase no pana bung be God na halon hapatangen tutuno dait ura natine ma be na halangalanga ira palatamai dait hobi. ²⁴ Ma dait kilingane ra tirih hobi kinong be God ga halon dait iga ter no mangana haralon ter ta dait be dait na nanahe ma ra nurnur ta ira linge dait na kap namur. Iesene be ing dait nanahe ma ra nurnur ta ira linge dait nes kakarek, io, dait paile nanahe tutuno ma ra nurnur. Kinong urah, pata tikenong paile nanahe ma ra nurnur uta ira linge ite hatur kawase um. ²⁵ Iesene dait nanahe ma ra nurnur uta ira linge dait paile hatur kawase baak, kaie dait nanahe ma ra bala malum.

²⁶ Hobi bileng, no Halhaaliena Tanuo i harahut dait uta ikino linge nong dait paile petlaar ura utana. Dait paile nunure be aso ing dait na sasaring utana iesene no Tanuo i sasaring uta dait. Ing i sasaring i kilingane ra but na tirih ma i hapuasne hobi ing paile tale be da hapupuo ma ra nianga. ²⁷ Ma ne God nong ila siisilih ta ira linge naramon ta ira kati dait i nunure ter no lilik tano Tanuo kinong no Tanuo la saasaring haruat ma no sinisip iat tane God uta dait ira matanabar tus tane God.

²⁸ Ma dait nunure be God la paapalim ta ira linge bakut ura hatawat no bilai uta dong ing di sip God, di iat ing ite tato leh di haruat ma no nuno lilik ite kubus ter. ²⁹ Ma ikin i palai kinong di ing God ga huna bul no nuno lilik uta di ura nunure di, io, di iat bileng God ga kukubus ter menalalie be di na kikios ing nage haruat hoke no Natine. Ma iga kukubus ter hobi waing no Natine nage kap no luaina kinkinis ta di ira haleng na tesne. ³⁰ Ma di ing God ga kukubus ter menalalie hobi ta di, io, iga tato leh bileng di. Ma di ing iga tato leh di, iga kure bileng be di takados ra matmataa tana. Ma di ing iga kure uta di hobi, iga hamar um di ma no tamat na minamar.

God i manga tur ma dait, ma no nuno harmar-sai paile tale be na hana talur dait.

³¹ Io, dait na tange um hohaam uta kike? Ing be God i tur uta dait, io, nesi um i tale be na

tur ura hgae dait? ³² Nes! Pai gale hook ter no Natine tus. Pata. Iga ter leise ie be na mat uta dait bakut. Aie nong i ter no Natine ter ta dait hobi, hohaam, pai nale tabar bia dait ma ira linge bakut bileng? A tutuno sakit be ina gil hobi! ³³ Nesi um i tale be na tung di ing God te gilamis di? Pata tikenong. God aie nong i kure be tikenong i takados ra matmatahan tana. ³⁴ Nesi um i tale be na kure hgae dait? Pata tikenong. Jisas Kraiss aie nong ga mat. Iesene no tamat na linge balik be God ga hatut pukus ie. Ma aie nong i kis tano tamat na kinkinis tano kata na lumane God ma ila iangianga uta dait kaia. ³⁵ Ma nesi um i tale be na harbasiane dait sukun no harmarsai tane Kraiss? I tale be no purpuruan na gil hobi, be a harangunngutaan be a hinaragawai be a tamat na sam taburungan? Ing be pata sigasige be ira hiniruo i hutate ta dait be da kut bing dait, i tale be kakarek ra linge na harbasiane dait hobi? ³⁶ I hoke no nianga tane God di ga pakat ie i tange be,

“I hutate be mem na hiruo ura minat pane haitne ugo God.

Di nes kilam mem be mem hoke ra sipsip mon ing di ura kutkut bing.”

³⁷ Iesene pai nale ngan hobi. Ing kike ra linge so be dait kilingane, dait manga lie sakit balik kinong dait kis ter ta ikino nong ga ter no nuno harmarsai ter ta dait. ³⁸ Ma i tale be ni tange hobi kinong iou nunure tutuno iat be pata tike linge pai nale tale be na harbasiane dait sukun no nuno harmarsai. Ikin ra nilon ma no minat

bileng dur pai nale tale. Hobi bileng ta ira angelo be ira dades na sana tanuo, ma ta ira linge kakarek ma ing bileng namur ma ta ira mes na dades na lilie bileng. ³⁹ Pata tikenong tuma nalu be rusu napu ma be ta mangana linge so mekaia tano hakhakisi bakut pai nale tale be na harbasiane dait sukun no harmarsai tane God nong i tabar dait ma ie tano nudait kinkinis naramon tane Jisas Kraiss no nudait Watong.

9

No hargigilamis tane God i tahuat leh mekaia tano nuno sinisip iat waing inage hamanis no nuno tamat na harmarsai.

¹ Iou tange ra tutuno hoke i haruat be tikenong naramon tane Kraiss na tange hobi. Iou paile harakale. Ma no tingagu nong i kis ra hena tano Halhaaliena Tanuo i suro haut be ikin ra nianga i tutuno. ² Ma i horek, be iou kilingane ra tamat na tapunuk naramon tutuno iat tagu ma ikino but na tirih pai nale pataam. ³⁻⁴ Hokakarek, iou gor kanan be ni tur ra hena tano tamat na harpadano tane God ma be God gor kutus leise iou sukun Kraiss ing be ikin gor harahut ira hinsaagu, di ira Israel no nugu huntunana tus. Di iat ing God ga halon hapatangen di waing be di na natine. Di iat ing God ga kukubus be ina hatutuno ira nuno nianga ter ta di. Nudi ira minamar tane God ma di iat di ga hatur kawase ira harkurai. Nudi no tintalen na lotu tupas God ma di ing God ga hinawase di uta ira linge ina

gil uta di. ⁵ Di ira bulumenamur ta ira tamat me Israel. Ma be Kraiss ga hanawat, iga hanawat mekaia tano nudi huntunana, Kraiss iat nong i nalu ta ira linge bakut ma aie God nong da let hathatikane ie. A tutuno sakit.

⁶ Ing iou te tange hobi, iou paile tange be ira nianga tane God te puko. Pata. Kinong urah, pata be di bakut ira bulumenamur tane Israel ing di ira Israel tutuno. ⁷ Ma pa dile bulumenamur tutuno bakut dong ing di ira bulumenamur tane Abraham. Pata. No nianga tane God di ga pakat ie i tange balik be, *“Dong ing di mekaia tane Aisak sene mon, da nes kilam di be ira num bulumenamur di.”* ⁸ Ma ira linge iou te tangtange i horek. Dong ing di kaho di tano dades bia mon ta ira turadi, pata be a natine God di. Pata. Di sene mon ing di hanawat mekaia tano kunubus, da nes kilam di be di ira bulumenamur tane Abraham. ⁹ Ma ikin i palai kinong God ga kukubus horek: *“Tano pana bung iou te kukubus ter tam, iou ni tapukus ma ne Sara na kap tike bulu na tunana.”*

¹⁰ Ma pata be ikinong sene mon. Rebeka ga kaho airuo kasang mekaia tike tunana sene mon, ma aie ne Aisak no hintubu di ira Israel tutuno. ¹¹⁻¹² Pa di gale kaho baik dur, ma pa dur gale gil baik ta linge i tahut be i sana. Iesene God ga tange tane Rebeka be, *“No luaina bulu na kap ra kinkinis na tultule balik ra hena tano bulu nong di kaho ie namur.”* God gate bul ter no nuno lilik be na gilamis tikenong hobi, kaie igom tange hobi waing no nuno lilik na hanawat tutuno. Iesene

pai gale sip be no nuno lilik na hanawat tutuno ta ira nudur gingilaan. Pata. God ga sip be no nuno lilik na hanawat tutuno mekaia ho ie iat nong i tato hobi. ¹³ Ikin ra linge i hanawat hobi hoke no nianga tane God di ga pakat ie i tange be,

“Iakop nong iou te sip ie iesene Esau nong iou te malok leise ie.”

¹⁴ Io, dait na tange um hohaam ta ikin ra linge? I nanaas be God paile takados? Pata tutuno iat!

¹⁵ Ikinong i palai kinong God i tange ter tane Moses be,

“Iou ni marse nong iou sip be ni marse ie.

Ma iou ni ter no tingagu ta di ing iou sip be ni ter no tingagu ter ta di.”

¹⁶ Io kaie, no gingilaan na gigilamis tane God paile tur leh tano baso ta ira turadi ma paile tahuat leh ta ing di sip bileng. Pata. Mekaia hone God nong i ter ra harmarsai. ¹⁷ Ma hobi bileng, da was ta ira Halhaaliena Pakpakat be no nianga tane God ga hana tupas no king ta ira Isip horek be, “*Aiou te ter ikin ra tamat na kinkinis na lillie tam kinong iou sip be ni papalim tam ura hamanis no nugu dades ma be no hinsagu na tamat hanana tano ula hanuo bakut.*”

¹⁸ Io kaie, God i marse nong i sip be na marse ma i hadades ira tinga di ing i sip be na hadades di hobi.

¹⁹ Io, be ing i ngan hobi i tale be tikenong na tange tagu be, “Urah kaie God i kilam baak be a mon sasana ta dait? Tutuno sakit, be God i sip be na gil tike linge, pata tikenong paile tale be na

samakane leise.” ²⁰ Iesene nesi um ugo ra turadi mon nu balu pukus God? Tike gingop nong di gil ie ma ra pu pai nale tiri nong ga gil ie be, “Ura biha u te gil iou horek?” ²¹ Hohaam, paile takados be no ut na pakila gingop be na papalim ma tike hunghung na pukaie sene mon ma ina gil tike gingop uta ira bilai na pinapalim ma tike mes na gingop balik uta ira mes na mangana pinapalim bia mon?

²² I tale hohaam be tikenong na ngurungur? God ga sip be na hamanis no nuno ngalngaluan ma be na hapuasne no nuno dades. Io kaie, iga manga bala malum tupas dong ing di kis na tinaguro ter ura hiniruo saasa. ²³ Ma ne God ga gil hobi waing inage hamanis hapalaine no nuno tamat na minamar ter ta dong ing di taguro ter ura kapkap no nuno harmarsai, di iat ing God ga huna tagure di be di na kap no nuno bilbilai. ²⁴ Ma nesi um di ing God ga marse di hobi? Dait iat ing iga tato leh dait. Ma pai gale tato leh dait mekaia ta ira Iudeia sene mon, iesene mekaia ta di ira mes bileng. ²⁵ I hoke di ga pakat ie tano pakpakat tane Hoseia ing God ga tange be, “Iou ni kilam di ing pata be a nugu matanabar di be a nugu matanabar um di.

Ma iou ni kilam nong iou pai gale sip ie be aie nong iou sip um ie.

²⁶ Ma ta ira katano ing iou ga tange ta di be, ‘Paile nugu matanabar mu’,
io, da kilam di be a natine no lilona God di.”

²⁷ Ma ne Aisaia ga ianga na tangetus gom

kakongane uta ira Israel be,
 “A tutuno be no winawas ta ira Israel i haruat
 ma ira iono rusu na waseser,
 iesene a bar nong sene mon um ing God na halon
 leh di.

²⁸ Kinong urah, no Watong na habir ura terter
 no nuno kudulena harpadano ter tano ula
 hanuo.”

²⁹ I hoke Aisaia gate huna tange hanalalie ter be,
 “Ing be no Watong no Tamat na Umri pai gorle
 hook ter tari ta ira nudait bulumenamur,
 io, i gorte hanawat hobi ta dait hoke iga hanawat
 ta di ira Sodom,
 ma dait gor ngan bileng hoke ira Gomora.”

*God pai gale kure be Israel i takados kinong di
 ga murmur ira harkurai tane Moses ma ira nudi
 gingilaan sene mon, ma pa di gale nurnur.*

³⁰ Kaie, dait na tange um hohaam? Dait nes
 be di ing pa dile Iudeia pa di gale walar ura
 murmur no ngas ta ing God nage kure be di
 takados ra matmataan tana. Iesene God te kure
 be tari ta di, di takados kinong di te nurnur.

³¹ Ma ira Israel balik, di ga murmur ira harkurai
 ing i hamanis be i hohaam be God na kure be
 tikenong i takados ra matmataan tana. Iesene pa
 di gale tale be di na mur haruat kike ra harkurai.

³² Urah? Kinong pa di gale mur kike ra harkurai
 ma ra nurnur iesene di ga lon hoke be ira nudi
 gingilaan na haruat mon. Di ga tuke di tano hot
 na tukatuke. ³³ I hoke no nianga tane God di ga
 pakat ie i tange be,

“Nes baak! Iou te bul ter tike bilai na hot kaia Saion.
 Ma ikin ra hot ing i noh ter, ira turadi di tuke di tana.
 Di kap tuhar di tana.
 Iesene nesi tikenong i nurnur tana pai nale kis ra hirhir.”

10

¹ Bar hinsaagu tane Kraiss, iou manga sip be God na halon ira Israel ma iou saasaring hobi.
² Ma iou gil hobi kinong i tale iou be ni hinawas palai ma ra tutuno be di manga gaas ura murmur God. Iesene no nudi bala gaas paile tut huat ta ira minanes. ³ Hokakarek, di ga walar be di na gil no nudi ngas iat be God na kure be di takados ra matmataan tana. Ma di ga walar hobi kinong pa di gale nunure be i hohaam be God na kure be tikenong i takados ra matmataan tana. Io kaie, pa di gale hanapu di tano ngas ing God i mur ura kurkure be tikenong i takados. ⁴ Ma hokakarek, Kraiss aie no haphapatam ta ira harkurai tane Moses. Io kaie, i tale be God na kure be di baktut ing di nurnur, di takados ra matmataan tana.

Iga manga tale be Israel na nurnur tano hininaawas tane God iesene pa di gale bala leh ie, ma di ing pa dile Israel balik di ga nurnur tana.

⁵ Ing hobi bileng, Moses ga pakpakat uta ikino linge be i hohaam be God na kure be tikenong i takados ra matmataan tana ing be i taram ira harkurai tane Moses. Iga pakat be, “No turadi nong i gil haruatne kakarek ra harkurai na lon

ta kakarek ra harkurai.” ⁶ Iesene be God i kure be tikenong i takados ra matmataan tana kinong ite nurnur um, io, ikinong i haruat tano nianga tane God di ga pakat ie ing i tange be, *“Waak u lilik tano tingam be, ‘Nesi na hanahut utuma ra mawe?’ ”* Ing be u lilik hobi i hoke be u te tange be dait supi ter be tikenong na lamus hasur Krais metuma nalu. ⁷ *“Ma waak u lilik tano tingam bileng be, ‘Nesi na hanasur utusu napu?’ ”* Ing be u lilik hobi i hoke be u te tange be dait supi ter be tikenong na lamus haut Krais metusu ra minat. ⁸ Iesene be God na kure be tikenong i takados tano nuno nurnur, io, ikinong i haruat ma no nianga tane God ing i tange be, *“No hininaawas tane God ike hutate ugo. I kis ter kaia tano hoom ma ike naramon tano katim.”* Ma ikin iat no hininaawas ing mem la harpir ma ie, ikino hininaawas ing i tange be dait na nurnur. ⁹ Ma i tutuno be no hininaawas ike hutate ugo kinong be ing nu ianga palai ma no hoom be Jisas aie no Watong ma be nu nurnur ma no katim be God ga hatut haut ie sukun ra minat, io, God na halon ugo. ¹⁰ Hokakarek, no katim, aie nong u nurnur ma ie, kaie God ge kure be nu takados ra matmataan tana. Ma no hoom, aie nong u ianga palai ma ie, kaie God ge halon ugo. ¹¹ Ma i palai be ikin i tutuno kinong di ga pakat be, *“Nesi tikenong i nurnur tana pai nale kis ra hirhir.”* ¹² Ma i ngan hobi ta di bakut kinong pata ta mesmes ta di ira Iudeia ma di ing pa dile Iudeia. Ikino Watong iat aie no Watong ta ira turadi bakut nong na manga haidane burung

di bakut ing di tato tana be na halon di. ¹³ I hoke no nianga tane God di ga pakat ie i tange be, *“Di bakut ing di na tato iou, no Watong, be ni halon di, iou ni gil haruatne.”*

¹⁴ Io kaie, di tale hohaam be di na tato ie be na halon di ing pa dile nurnur tana? Ma di na nurnur tana hohaam be ing pa dile hadade ie? Ma di na hadade ie hohaam ing be pata tari ura harpir? ¹⁵ Ma di na harpir hohaam ing be pa dile tule di? I hoke no nianga tane God di ga pakat ie i tange be, *“I manga maririsuan no hinanawat ta dong ing di kap hawat ra tahut na hininaawas ta ira bilai na linge!”*

¹⁶ Iesene pata be di bakut ira Israel di ga bala leh no tahut na hininaawas. Ma ikin i palai kinong Aisaia ga tange be, *“No Watong, nesi um te nurnur tano numem hininaawas?”* ¹⁷ Io kaie um, no nurnur i tahuat leh ing di hadade no hininaawas, ma di hadade no hininaawas ing di hadade no harpir tane Krai. ¹⁸ Iesene i tale be ni tiri be, a tutuno, i nanaas be pa di gale hadade, naka? Pata. A tutuno sakit di ga hadade ie. I hoke no nianga tane God di ga pakat ie i tange be,

*“Ira inga di te hana harbasie tano ula hanuo bakut.
Ira nudi nianga te hana harsakit ter ta ira ngusno ta ira tamtaman.”*

¹⁹ Iesene iou tange be a tutuno sakit Israel ga palai. Hoke Moses ga huo ira nianga God ga tange horek:

“Iou ni papalim ma di ing pata be tike huntunana tutuno ma iou ni hasungung mu hobi be mu na lilik saasa ta di ma mu na kalak no nudi mangana kinkinis.

Iou ni hangalngaluan mu ing iou gil ira nugu gingilaan tupas no huntunana ing pata ta palpalai ta di.”

²⁰ Io, ne Aisaia ga bala mase be iga hinawas ta ira nianga God ga tange horek:

“Di ing pa di gale sisilih utagu, di ga nes leh iou. Ma iou ga hamanis hapalaine iou ta di ing pa di gale tiri utagu.”

²¹ Iesene uta ira Israel balik,

“Taitus ira bungbung bakut iou la sasangaho ter ta mu ira ul ba, mu ira matanabar na tabuna taram nianga.”

11

A bar nong baak ira Israel di nurnur kinong God te gilamis di tano nuno harmarsai.

¹ Io kaie um, iou tiri be, hohaam, i nanaas be God ga malok ise ira nuno matanabar? Pata tutuno iat! Iou iat, iou tike Israel. Iou tike bulumenamur tane Abraham ma iou tano huntunana tane Benjamin. ²⁻³ God pai gale malok leise ira nuno matanabar ing igate huna bul no nuno lilik uta di ura nunure um di. Hohaam, pa mu le nunure ikino katano utane Elaija naramon ta ira Halhaaliena Pakpakat? Iga bala ngungut ter ta ira Israel, kaie igom tange tane God be, “*No Watong, di te ubu bing ira num tangetus ma di te*

dure hasur bileng ira num hator na hartabar. Iou sene um tikenong karek ma di sisilih tagu kakarek be di na ubu bing iou bileng." ⁴ Io, ma no Watong ga balu ie hohaam? Iga tange be, "Aiou te bul leise ter ura nugu a liman ma iruo na arip na turadi ing pa dile saga bukunkek ter tane Baal no sana tanuo." ⁵ I hobi bileng katiak. A bar nong i kis sene mon baak haruat ma ing God te gilamis di ma no nuno harmarsai. ⁶ Ma be ite gilamis di hobi tano nuno harmarsai nong ite tabar bia di ma ie, io, i palai be no nuno hargigilamis paile tahuat leh ta ira nudi gingilaan. Ma sene ing be igorte gilamis di ta ira nudi gingilaan, io, no nuno harmarsai pai gorle ngan be a hartabar bia ie.

⁷ Io kaie, i palai be ikino mangana kinkinis ing Israel ga manga sisilih pane ie, pa di gale hatur kawase ie. Iesene di ing God ga gilamis di, di ga kap leh ie. Ma di ira mes na Israel, God ga hadades ira tinga di kaie pai gomle tale be di na kap leh ie. ⁸ I hoke be no nianga tane God di ga pakat ie i tange be,

"God ga hababa ira nudi lilik.

Iga harawarawa ira mata di be pa di nale nesnes kilam.

Ma hobi bileng ta ira talinga di be pa di nale hadade kilam.

Ma ite gil hobi ta di tuk ter ta ikin iat ra bung."

⁹ Ma ne Dawit i tange be,

"Ira linge gor halaro di hoke ira nian tano ula hator i halaro tikenong, io, iou sasaring be

nu papalim ma kike ra linge ura hakuni balik di ma ura lulut leh di.
 Iou sasaring be kike ra linge na gungunuama na hapuko di ma be nu papalim ma kike ra linge ura balbalu pukus di.
¹⁰ Iou sasaring be ira mata di na kadado waing pa di nagele nanaas palai.
 Ma iou sasaring bileng be di na rurungo hathatikai.”

Di ing pa dile Israel di te kap no mahuo ta ira Israel tano haralon tane God.

¹¹ Io kaie um, iou tiri be, hohaam, ira Israel di ga manga puko saasa? Pata tutuno iat! Di ga gil sasana, ma ikinong no burwana be no haralon balik gom hana ter ta di ing pa dile Israel. Ma ite hana ter hobi waing ira Israel di nage nes kalak no kinkinis ta di ira mes. ¹² Iesene ing be no nudi sasana i hatawat ra tamat na haridan ter tano ula hanuo ma be no nudi punuko i hatawat ra tamat na haridan ter ta di ing pa dile Israel, io, a tamat na haridan sakit bileng na hanawat ing di ira Israel di na lala bakut ter tano nudi bilai na kinkinis tus.

¹³⁻¹⁴ Ing iou iangianga bileng hobi iou iangianga ta mu iat, mu ing pa mu le Israel. I palai be iou tike apostolo ta mu ing pa mu le Israel. Ma ikinong no burwana be iou hatamat no nugu pinapalim kinong iou sip be nige silihe tike mangana ngas be nige hamangaah di ura nesnes kalak no numu mangana kinkinis hobi, kaie nige halon tari ta di. ¹⁵ Ma ing God ga malok ise di, ikin i hatawat no haramaraam ma ne God

tikai ma ira haleng ta di tano ula hanuo. Be ikin i tutuno hobi, io, a mangana linge so na hanawat ing God na bala leh di? Na ngan hoke be ira minat di na kap no nilon!

¹⁶ Io, ma be ing nu ter no luaina subana beret tane God, io, a nuno bileng no kudulena hunghung bakut. Hobi bileng, be ing nu ter no bolno tike dahe tane God, a nuno bileng ira singarna bakut. ¹⁷ Ma ite ngan ta mu hoke di la gilgil ira ina olip. Di te waret leise ari singarna ma di te hapatep mu ter balik tano ina olip tuno tikai ma di ira mes na singarna ing di tur baik tana. A tutuno be mu tano mangana ina olip pa di gale so ie, iesene di te hapatep ter iat mu hobi. Ma kakarek um mu lon ter tano tirine no ina dahe ing i hanawat mekaia tano bilai na bolno.

¹⁸ Io kaie, waak u nes hanapu di ira singarna ing di te waret leise. Be u lilik hobi, nu lilik timaan kakarek, pata be augo u hakasong no bolno, iesene no bolno i hakasong ugo. ¹⁹ Ing be ite ngan hobi ta mu, tikenong ta mu na tange be, “Di te waret leise kike ra singarna waing dage hapatep leh iou.” ²⁰ Ikinong i tutuno. Iesene di te waret ise di kinong pa di gale nurnur. Hobi bileng, no numu nurnur aie nong i hatur mu. Io kaie, waak mu hatamat habaling mu, iesene mu na burburut. ²¹ Kinong urah, ing be God pai gale hook ira singarna no olip tutuno, pai nale hook bileng mu ira mes.

²² Io kaie um, mu na lilik timaan be God i gil ra but na tahtahut ma i ter ra dades na harpadano

bileng. Iga manga hapadano dong ing di ga puko iesene ite gil ra but na tahtahut ter ta mu. Iesene na ngan sene mon hobi ta mu ing be mu la kiskis ter naramon ta ikino nuno harmarsai. Ma ing be pa mu nale gilgil hobi, mu bileng, nahula waret leise mu. ²³ Ma di bileng, ing be pa di lale murmur no tintalen na tabuna nurnur, io, God na hapatep habaling di kinong i tale iat be na hapatep habaling leh di. ²⁴ Ma i palai be ikinong i tutuno kinong di te waret ise ugo tano num ina olip tus nong pa di gale so ie. Ma di ga hapatep ugo ukaia ter tano ina olip ing di ga so ie nong paile num tus ie. Ma i dades be tikenong na gil hobi. Io kaie, na manga malus be da hapatep habaling leh ira singarna tutuno ukaia tano nudi ina dahe tus!

God na halon no huntunana tane Israel.

²⁵ Bar hinsaagu tane Krai, iou malok be mu na lik hatamat mu, kaie iou sip be ni hapalaine mu uta ikin ra linge nong ga susuhai ter nalalie ma ne God te hapuasne um, ma i horek, be ta ri haleng sakit ta ira Israel, God te hadades ira tinga di kaie pa di gomle nurnur, ma sene pata be di bakut. Ma ina ngan hobi ter ta di tuk ter be no kudulena winawas bakut ta di ing pa dile Israel na lala um. ²⁶ Io kaie, hokakarek God na halon no huntunana tane Israel. I hoke be no nianga tane God di ga pakat ie i tange be, “No Ut na Haralon na hanawat metuma Saion, ma ina kap leise no tintalen na tutur talur God sukun no huntunana tane Iakop.

²⁷ Ma no nugu kunubus tikai ma di i horek:

ta ikino pana bung iou ni kap leise ira nudi sana tintalen.”

²⁸ Ing be da nes no hinana tano tahut na hininaawas, da nes kilam be di ira Israel di te kap no kinkinis na malentak talur God ura hatahutne mu. Iesene be da nes no hargigilamis tane God, da nes kilam be God i manga sip di kinong di te tahuat leh ta kike ra tamat na hintubu di.

²⁹ Ma ikin i palai kinong God pai nale kap pukus ira nuno hartabar, ma di ing i tato leh di, pai nale harus leise habaling di. ³⁰ Hokakarek, mu bileng, tike pana bung, mu ga tabuna taram nianga tane God. Iesene kakarek um mu te hatur kawase no harmarsai kinong di ga tabuna taram nianga. ³¹ Hobi bileng ta di, kakarek di te hanawat tabuna taram nianga waing di bileng di nage hatur kawase no harmarsai, ikinong ra harmarsai ing na hana ter ta di kakarek kinong God te marse mu. ³² Hokakarek, God te hiis ter ira turadi bakut uta ira nudi tintalen na tabuna taram nianga, waing inage marse um di bakut.

No lilik ma no tintalen tane God i manga tamat sakit.

³³ Ai! I tamat sakit ira bilai na linge tane God!
I manga kikil no nuno minanes ma i manga melem sakit ura gilgil no nuno pinapalim!
Pata tikenong i tale be na palai be God i bul no nuno lilik hobi urah!

Paile tale be tikenong na silihe ira nuno ngas!

³⁴ Nesi um tikenong te nunure ter no lilik tano Watong?

Ma i tale be tikenong na ter ra nianga na harharahut tana? Pata.

³⁵ Nesi um te bul ter ra ngasa tane God be God nage balu pukus ie?

³⁶ Pata tikenong paile gil hobi tana kinong ira linge bakut ga tahuat leh tana ma aie nong i hatur hadades ira linge bakut ma aie no haphapatam ta ira linge bakut.

Da pirllet ie hathatikai. Amen.

12

I tahut be dait na mur ira bilai na tintalen kinong God te marse dait.

¹ Io kaie um, bar hinsaagu tane Kraisi, iou ura haragat mu ing dait te nes no harmarsai tane God hobi. Iou haragat mu be mu na ter habaling mu ter tana hoke tike hartabar ura nuno tus, a lilona ie tutuno, a gamgamatienwana ie, ma a mangana hartabar i halaro ne God. Io, mu na lotu tupas ie hobi kinong mu te palai ta ira linge ing God te gil tupas mu. ² Waak mu haut leh habaling ikin ra mangana ula hanuo be na gil mu be mu na lon haruat ta ira nuno gingilaan. Iesene mu na hasigarna ira numu mangana lilik, waing ira numu nilon nage kikios hanana. Ing be mu na gil hobi mu na walar ma mu na nes kilam ira gingilaan ing i haruat tano sinisip tane God ma i horek: ira bilai na gingilaan, ira tintalen i takados harsakit, ma ira tintalen i halaro ie.

³ Hokakarek, haruat ma no nugu pinapalim ing God ga tabar iou ma ie mekaia tano nuno harmarsai, iou tange ta mu tiketike be waak mu lik hatamat mu. Mu na lilik uta mu haruat ta ing i takados ta mu. Mu na nes kilam habaling mu ma ra palpalai na lilik. Mu na nes no numu nurnur nong God te tabar mu bakut tiketike ma ie hoke tike punpuo ura hapupuo habaling mu tana. ⁴ Ma hokakarek, dait nes be a haleng na katano ta ira palatamai dait. Ma kike ra katano bakut paile gil tike kapawena pinapalim sene mon. ⁵ Ma i hobi bileng ta dait naramon tane Krai. Dait ira haleng dait naramon tano kapawena palatamaine. Ma dait bakut ira katano, dait harpatep harbasie ta dait. ⁶ Ma dait bakut, i mes harbasie ira nudait hartabar haruat ta ing God te palau dait ma no nuno harmarsai. Io kaie, ing be tikenong te kap no hartabar na nianga na tangetus, i tahut be na papalim ma ie haruat tutuno iat ma no nuno nurnur. ⁷ Ing be a nuno no hartabar na harharahut, i tahut be na ter ra harharahut. Ing be a nuno no hartabar na tena harausur, i tahut be na hausur. ⁸ Ing be a nuno no hartabar na harbalaraan, i tahut be na habalaraan ira turadi. Ing be a nuno no hartabar ura banbanot sunupi, i tahut be na manga langalanga ura hartabar. Ing be a nuno no hartabar ura lilie ira turadi, i tahut be na ter ra tamat na baso ura lilie di hobi. Ing be a nuno no hartabar na ter harmarsai, i tahut be na gil hobi ma ra gungunuama.

12:3 1 Korin 12:11; Epesas 4:7 **12:4** 1 Korin 12:12,27 **12:6**
1 Korin 12:4-11; 1 Pita 4:10-11

⁹ I tahut be ira numu harmarsai tupas ira mes, na tutuno na harmarsai. Mu na manga malentakuane ira sana ma mu na palim dit ira tahut. ¹⁰ Mu na sip harbasiane mu hoke be mu tike hatatamana mon. I tahut be tikenong na lik hatamat no mes be i tamat tana. ¹¹ Waak mu bul hanapu no mamahien ura gilgil ira tahut. Mu na haut leh no Halhaaliena Tanuo be na haiaan mu. Mu na papalim tupas no Watong ma mu na taram timaan ie. ¹² Mu te nanahe ma ra nurnur ta ira haridan ing na hana tupas mu, kaie i tahut be mu na laro. Mu na tur dades ra hena ira tiri. Waak be mu liklik luban ura sinsaring hait. ¹³ Mu na banot ira sunupi ta ira matanabar tus tane God. Mu na dades ura balbala leh ira wasire ta ira numu hala.

¹⁴ Mu na saring God be na haidane dong ing di haragawai ta mu. A tutuno, mu na sasaring be na haidane di ma pata be na hage di. ¹⁵ Ing be tikenong i laro, mu na laro tikai ma ie. Ing be tikenong i suah ma ra tapunuk, mu na suah tikai ma ie hobi bileng. ¹⁶ Mu na mur tike lilik mon uta ira turadi nalam in ta mu. Waak mu nes hanapu ira mes, iesene mu na kanan ura tiktikai ma ira maris. Waak mu lik hatamat habaling mu.

¹⁷ Ing be tikenong te gil ta sasana tam, waak u balu pukus ie ma ra sana. Mu na harbalaurai timaan be mu nage gil ira linge ing ira turadi bakut di na nes kilam be i takados. ¹⁸ Mu na manga walwalar timaan be mu na lon ma ra malum tikai ma ira turadi bakut, ing be i

12:10 1 Pita 1:22 **12:12** 1 Tesolonaika 5:16-18 **12:13** Hibru 13:2 **12:14** Matiu 5:44; 1 Korin 4:12 **12:16** Snd 3:7 **12:17** 1 Tesolonaika 5:15

tale mu, haruat ma no mangana kinkinis mu te hatur kawase ie. ¹⁹ Bar harwis, waak mu balu pukus ira turadi uta ira nudi sasana ter ta mu. Iesene mu na ter mahuo tane God be no nuno ngalngaluan na papalim tana. Mu na gil hobi haruat ma ing di ga pakat be no Watong ga tange horek: *“Aiou nong iou ni balu pukus ira matanabar uta ira nudi sasana. Iou ni hapadano di haruat ma ira nudi gingilaan.”* ²⁰ Ma di ga pakat bileng ie be,

“Ing be no turadi nong i malentakuane ugo i taburungan, io, tabar ie.

Ing be i sip maru, io, hamamo ie.

Ma be nu gil hobi, na malahuan baling iat tano nuno tintalen.”

²¹ Waak u bala leh no sasana be na hgae ugo. Iesene mu na paas hasur no sasana ma ira numu bilai na tintalen.

13

Dait na hanapu dait ra hena ira ut na gil harkurai.

¹ I tahut be ira turadi bakut tiketike na hanapu di ra hena ta ira tamat na lilie ing di gil harkurai, kinong paile tale be tikenong na kap ra kinkinis na gil harkurai ing be God paile bul ie hobi. Di ira ut na gil harkurai ing di tur ter, God te bul um di hobi. ² Io kaie, be ing tikenong i ul ba ta ira ut na gil harkurai, i hoke tikenong i ul ba ta ira harkurai God te bul ter. Ma dong ing di ul ba hobi, di na halemlem ter iat no harpadano

12:19 Lo 32:35; Matiu 5:39

12:20 Snd 25:21-22; Matiu 5:44

13:1 Taitus 3:1; Snd 8:15

ter ta di. ³ Hokakarek, ira tamat na lilie pa di nale haburut dong ing di gil ra tahut, iesene di na haburut dong ing di na gil no sasana. Hohaam, u sip be nu langalanga ter ura bunurut ta ira lilie? Kaia, nu gil um ira tahut ma no lilie nage let ugo. ⁴ Hokakarek, no lilie a tultule gar tane God ie ura gilgil ra tahut tam. Iesene be nu gil ra sasana, io, nu burut, kinong a tutuno sakit i palim ter no tamat na dades ura harpadano. A tultule gar tane God ie ma i papalim utane God ura hapadano di ira ut na sana. ⁵ Io kaie, a num binalaan be nu hanapu ugo ra hena ta ira ut na bul harkurai, di nahula hapadano ugo. Ma sene pata be ikinong sene mon. I tahut be nu hanapu ugo bileng ta di kinong u nunure ter be i takados.

⁶ Ma no burwana be mu kul takis i horek, be di ira ut na gil harkurai di ira ut na pinapalim tane God ma di manga nanget ura balbalaure ma ura kurkure mu. ⁷ Mu na balu pukus ira numu ngasa bakut. Di ing i tale be nu kul takis ta di, nu ter ira num takis ta di. Di ing i tale be nu burut ta di, nu burte di. Di ing i tale be nu urur ta di, nu ru di.

Dait na ter ra harmarsai kinong no bung na haralon i hutate.

⁸ Waak mu ina ngasa ter ta tikenong iesene no mangana ngasa sene mon nong na kis ter aie nong ura terter harmarsai harbasie ta mu. Kinong urah, aie nong i marse no mes na turadi ite gil haruatne ira harkurai tane Moses. ⁹ A mon

hartule ta ira harkurai tane Moses horek: “*Waak u noh tikai ma tikenong paile num ie. Waak u harubu bingibing bia. Waak u kukuman. Waak u nes kalak ira linge gar na mes.*” Ma be ari mangana hartule so baak kanaia, no harkurai nong i kaser di i horek, be “*Nu marse tikenong hoke u marse habaling iat ugo.*” ¹⁰ No tintalen na harmarsai paile tale be na gil ta sasana ter ta tikenong. Ma ikinong no burwana be no tintalen na ter harmarsai ila gilgil haruatne ira harkurai tane Moses.

¹¹ I tahut be mu na gil hobi kinong mu palai ter tano mangana pana bung kakarek. No pana bung te sakit um be nu tangahun, kinong katiak no bung na haralon ite hutate ta ing dait ga nurnur. ¹² No kadado te hutate be na panim leh ma i hutate um be na madares. Io kaie, i tahut be dait na kap leise ira tintalen na kadado ma be dait na sige leh ira linge na hinarubu gar na madares. ¹³ Dait na tatalen takados hoke di kis ta ira madares. Waak dait manga mamoma mur ra tintalen na ul ba. Waak dait noh tikai ma di ing paile nudait ma pa dait nale gil ira tintalen na hilawa. Waak dait gil ra tintalen na tur harpaleng ma pa dait nale mur no tintalen na nes kalak linge gar na mes. ¹⁴ Iesene i tahut be mu na sigasige ma no Watong Jisas Kraisa ma waak mu lilik be mu na banot hohaam ira sinisip tano sana palpal naramon ta mu.

13:10 1 Korin 13:4-7 **13:11** Epesas 5:14; 1 Tesolonaika 5:6-7
13:12 1 Jon 2:8 **13:13** Luk 21:34; Epesas 5:18 **13:14** Epesas 5:11

14

Nu gil ira num gingilaan haruat ma ing u nurnur be i tahut be nu gil, ma waak u hapuko no hinsaam tane Kraais ta ira num gingilaan hobi.

¹ Io, ma i tahut be mu na bala leh no turadi nong paile manga kap no lilik na balaraan ma i lilik iriruo baak uta ira linge i tale be tikenong na gil. Mu na bala leh ie hobi ma pa mu nale lilik na mikmikiane ie uta ira nuno mangana kilkinganai tus. ² Tikenong i nurnur be i tale be na en ira humangana nian bakut. Tike mes balik ing paile matuko no nuno nurnur i lik be i tale be na en ira pana luluho sene mon ma pata be na en uret bileng. ³ No turadi nong ila enen ira linge bakut, waak be na nes hanapu nong pai lale enen kakarek hobi. Ma no turadi nong pai lale enen kakarek ra linge hobi, pai nale kure no mes be ite lake harkurai, kinong God te bala leh ie. ⁴ Nesi um ugo ing i tale ugo be nu kure hagae no tultule gar tike mes? No nuno tamat iat nong na kure be i tur timaan ter be ite puko. Ma ina tur timaan ter iat kinong no Watong i petlaar be na gil ie nage tur ter hobi.

⁵ Ma tike turadi um i lik be ari bung i manga halhaalien ta ira mes na bung. Tike mes balik i lik be ira kaba bungbung bakut i haruat sene mon. Io, i tahut um be tiketike ta dur na nurnur timaan ter iat be, "I takados tagu be ni gil hokakarek." ⁶ Aie nong i nes kilam be tike bung i halhaalien ta tike mes, i lilik hobi utano Watong.

Ma aie nong ila enen ira humangana nian bakut i gilgil hobi utano Watong. Ma ikin i palai kinong i tanga tahut tane God ta ing ila enen. Ma aie nong i hatabune ira uret, i gil hobi utano Watong bileng ma i tanga tahut bileng tana. ⁷ I palai be ikinong i tutuno kinong pata tikenong ta dait be i lon utana sene iat, ma pata tikenong ta dait na mat utana sene iat bileng. ⁸ Ing be dait lon, dait na lon utano Watong. Ma be dait na mat bileng, dait na mat utano Watong. Io kaie um, be dait lon be dait na mat, dait tano Watong dait.

⁹ Ma ne Krai ga mat gom lon baling uta ikin ra burwana iat waing inage Watong uta ira minat ma dong ing di lon ter bileng. ¹⁰ Iesene augo um, ura biha be u kure hgae no hinsaam tane Krai be ite lake ira harkurai? Ma urah be augo balik, nu nes hanapu no hinsaam? Waak u gil hobi kinong dait bakut dait na tur ra harkurai ra matmataan tane God. ¹¹ Ikin i palai kinong no nianga tane God di ga pakat ie i tange be,
 “No Watong i tange horek: Ing be i tutuno be iou lon ter,

io, i tutuno bileng be ira turadi bakut na saga bukunkek ra matmataan tagu,
 ma di bakut di na hinawas palai be iou God.”

¹² Io kaie um, dait bakut dait na tur ra matmataan tane God ma dait na walar ura binabalu uta ira nudait mangana gingilaan.

¹³ Io kaie, waak dait kure hgae harbasiane dait. Iesene na tahut be mu na bul timaan ira numu lilik be pa mu nale bul ta linge na

tukatuke be ira hinsaa mu tane Krai na tuke di ine. ¹⁴ Tano nugu tuntunur naramon tane Krai iou palai timaan ma iou manga nurnur be ira humangana nian bakut i tahut ra matmataan tane God be tikenong na en. Iesene be tikenong i nurnur be paile takados be na en tike mangana nian, io, a tutuno be paile takados ta ikino turadi be na en ie. ¹⁵ Hokakarek, be ing ira am mangana nian i gil no hinsaam be na puko saasa, io, paule murmur ira tintalen na harmarsai um. Waak u en ira linge ing na hague no hinsaam nong Krai ga mat utana bileng. ¹⁶ Io kaie, waak mu gil ira linge ing mu nes be i tahut ing be ira mes na tange hague mu ine. ¹⁷ Kinong urah, no surno tano kingdom tane God pata be no tintalen na nian ma ra minamo. Iesene no surno um, ira tintalen takados ma ra malum ma ra gungunuama ing i tahuat leh tano Halhaaliena Tanuo. ¹⁸ Ma kakarek ra tintalen no surno kinong ing be tikenong i tultule tupas Krai ma i taram ie bileng hobi, i halaro God ma i gil ira mangana gingilaan ing ira turadi di nes kilam be i takados ra nudi matmataan.

¹⁹ Io kaie um, na tahut be dait na ter ira nudait baso bakut ura gilgil ira linge ing na hatawat ra malum nalamin ta dait ma ina hatur hadades timaan dait harbasie. ²⁰ Waak u hague no pinapalim tane God uta ira am nian. A tutuno, ira kaba nian bakut i tahut be da en, iesene i rara be tikenong na en ta linge so ing na hapuko no hinsaana tane Krai. ²¹ Ing be nu hapuko no hinsaam ta ing nu en uret be nu mama wain

14:14 Apostolo 10:15; Taitus 1:15 **14:15** 1 Korin 8:11-13

14:19 Rom 12:18; 15:2 **14:20** 1 Korin 8:13

be nu gil ta mangana mes na linge bileng, io, i manga tahut be pa nule gil hobi.

²² Iesene um, ta ira so u nurnur be i bilai tam ta kakarek ra linge, i tahut be nu waak te mon nalam in ta mur ma ne God. No haridan na kis tano turadi nong paile kilingane be ite gil sasana ta kike ra linge ite nurnur be i bilai be na gil. ²³ Iesene be tikenong i lilik iriruo ta tike linge i en, io, God na kure be ite gil sasana ing i en ie, kinong urah, no nuno gingilaan pai gale tur leh mekaia tano nuno nurnur. Hobi, ira linge paile tur leh tano nurnur um, a sana tintalen ie.

15

¹ Ma dait ing ite palai ira nudait lilik hobi, i tahut be dait na bala malum ma di ing paile manga matuko ira nudi lilik. Dait na hook ter ira nudi tintalen ing i hatirih ira nudait nilon. Waak dait halaro habaling iat dait. ² I tahut be dait bakut tiketike dait na gil ira mangana gingilaan ing ira mes di na laro urie. Ma dait na gil hobi ura hatahutne di, waing dait nage hadades ira nudi nilon. ³ Hokakarek, Krai iat bileng pai gale halaro habaling iat ie, iesene iga gil haruat ta ing di ga pakat be, *“God, ira nianga saasa ing di te tange ter tam ite puko ter tagu.”* ⁴ Ma i tale be ni tange hobi kinong ira pakpakat bakut ing di ga pakat nalalie di ga pakat ura hausur dait, waing dait nage tur dades ra hena ira tirih ma dait nage kap ra harbalaraan mekaia ta ira

Halhaaliena Pakpakat, kaie dait nage nanahe ma ra nurnur ta ira haridan ing na hanawat ta dait.

⁵ Ma iou sasaring be God nong i habalaraan dait ma i gil dait be dait na haruat ura tuntunur dades ra hena ira tirih, be na gil mu be mu nage mur tike kapawena mangana lilik sene mon harbasie ta mu ing mu murmur hanane Krai.

⁶ Iou sasaring be God na gil hobi be mu nage hatamat God ma tike lilik ma tike kapawena inga mu mon, aie no Tamane Jisas Krai no nudait Watong.

⁷ Io kaie um, mu na bala leh harbasiane mu hoke Krai gate bala leh mu waing mu nage ter pirpirlet utuma hone God. ⁸⁻⁹ Hokakarek, iou tange ta mu be Krai ga hanawat tultule ura harahut ira Iudeia waing inage hamanis be God i gil haruatne ira nuno nianga. Iga hanawat ura hatutuno ira kunubus ing God gate gil ter ma ira hintubu di ma waing dong ing pa dile Iudeia bileng, di nage hatamat God utano nuno harmarsai. I hoke ira nianga tane God di ga pakat i tange be,

“Io kaie, ing iou kis nalamina ta di ing pa dile Iudeia iou ni pirlet ugo.

Iou ni inginge ura letlet no hinsam.”

¹⁰ Ma no nianga di ga pakat ie i tange bileng be,

“Mu ing pa mu le Iudeia, mu na laro tikai ma ira nuno matanabar tus.”

¹¹ Di ga pakat bileng be,

“Mu bakut ing pa mu le Iudeia, i tahut be mu na
pirlet no Watong.

Mu ira huntunana bakut, mu na inge na pirpirlet
tupas ie.”

¹² Ma ne Aisaia bileng i tange be,

“No but na bulumenamur tane Iesi na hanawat.
Na tut huat inage harkurai ta ira huntunana
bakut.

Aie no burwana be di ing pa dile Iudeia, di nage
nanahe ma ra nurnur ta ira haridan ing
na hana ter ta di.”

¹³ Iou sasaring tupas God nong i gil mu be mu
nage haruat ura nanahe ma ra nurnur ta ira
haridan. Iou saring ie be na habukas mu ma
ra gungunuama ma ra malum bileng waing mu
ing mu hatur kawase no dades tano Halhaaliena
Tanuo, mu nage manga hung ma ra nanahe ma
ra nurnur ta kike ra haridan ing na hana ter ta
mu.

*Pol ga latlaat utano nuno pinapalim kaia
nalam in ta di ing pa di gale hadade baak no tahut
na hininaawas.*

¹⁴ Bar hinsaagu tane Krais, iou manga nurnur
tutuno iat be mu hung ma ira bilbilai ma ira
minanes, ma be mu tale be mu na pir harbasiane
mu. ¹⁵⁻¹⁶ Iesene iou te pakpakat ma ra tamat
na harabalaran dahine uta ari linge ukaia ho
mu, hoke be ni halilik mu. Ma iou te pakat hobi
kinong God te tabar iou ma no nuno harmarsai
be nige tike ut na pinapalim tane Jisas Krais
nalam in ta di ing pa dile Iudeia. Ma ing iou la

paapalim hobi iou gil no halhaaliena pinapalim na harpir tano tahut na hininaawas tane God waing God nage bala leh di ing pa dile Iudeia hoke tike hartabar tupas ie ing no Halhaaliena Tanuo te bul hasisingen talur ira sasana ura utane God iat.

¹⁷ Io kaie, iou te nes be no nugu kinkinis naramon tane Jisas Krais, aie no burwana be nige latlaat uta ira nugu pinapalim utane God.

¹⁸⁻¹⁹ Hokakarek, iou paile iangor be ni ianga uta ira linge, iesene tikenong sene mon. Iou ni ianga uta ira linge Krais te gil tano nugu pinapalim nalamin ta di ing pa dile Iudeia ing di ga hadade ira nugu nianga ma di ga nes ira nugu gingilaan, a dades na gingilaan, ira gingilaan na kinarup, ma ira hakilang iou ga gil ma no dades tano Halhaaliena Tanuo. Iou ni ianga sene mon uta ikino linge Krais te gil ing ite lie hawat di be di na mur God hobi. Io kaie, tur leh mekaia Ierusalem iou gom hana wiis ter tano katano Ilirikam ma iou te hapatam no nugu pinapalim ta kakarek ra ari katano ura harpir ma no tahut na hininaawas utane Krais. ²⁰ Hobi, iou la sipsip be ni harpir ma no tahut na hininaawas kaia ta di ing pa dile nunure baak Krais, waing iou pa nigele pasum ira nugu pinapalim ma ira pinapalim na lotu ing ira mes di gate huna hatahun ter. ²¹ Iesene iou sip be ni gil haruat ma no nianga tane God di ga pakat ie be,

“Di ing pa di gale hinawase di utana, di na nanaas,
ma di ing pa di gale hadade, di na palai.”

Pol ga pingit be na hana ukaia Rom.

²² Io, ma kakarek ra linge kaie ila hakahe iou be pa gitle taltale be ni hanawat ter ta mu. ²³⁻²⁴ Iesene kakarek um pata ta mahuo ura nugu pinapalim ta kakarek ra katano, ma a haleng na tinohon iou git manga sipsip be ni me nes mu, io kaie iou te bul no nugu lilik be ni gil haruatne ura hinana ukaia Spen. Iou sip be ni me tur basie kaia ho mu ma mu nage harahut iou tano nugu hinana ing be iou te kis ter baak dahine ma mu, ma kaia nalam in ta mu, mu te halaro iou. ²⁵ Io, kakarek um iou ura hinana balik utuma Ierusalem ura harahut ira matanabar tus tane God kaia. ²⁶ Hokakarek, di ira Masedonia ma ira Akaia di ga laro ura bulbul hulungan no nudi hartabar na barbarat ura harahut di ira matanabar tus tane God ing di maris kaia. ²⁷ A tutuno, di ga laro ura gilgil hobi iesene di ina ngasa ter ta di ira Iudeia bileng. Kinong urah, ing be mekaia ta ira Iudeia di te kap no pinalau ta di ta ira haridan haruat ta ira tanua di, io, a nudi ngasa balik ura balbalu pukus di ira Iudeia ma ira haridan haruat ta ira linge mekira tano ula hanuo. ²⁸ Ma be iou te hapatam um ikin ra pinapalim ma be iou te hatutuno ikin ra hunuei idi ter ta ira Iudeia, io, iou ni hana basie ukaia ho mu, ma namur um utusu Spen. ²⁹ Ma iou nunure ing be ni hanawat ukaia ho mu, iou ni hanawat ma ra tamat na haridan tane Krais.

³⁰ Bar hinsaagu tane Krais, dait kis ra hena

tano nudait Watong Jisas Kraiss, ma no Halhaaliena Tanuo te tabar dait ma no tintalen na ter harmarsai, io kaie iou haragat mu be mu na tur tikai ma iou ta ira nugu tirih ma ira numu sinsaring tupas God utagu. ³¹ I tahut be mu na sasaring be God na halangalanga iou sukun di tuma Iudeia ing pa dile nurnur. Mu na sasaring bileng be ira matanabar tus tane God tuma Ierusalem di na laro ura balbala leh no nugu harharahut kaia. ³² Iou sip be mu na sasaring be na ngan hobi waing ing be no Watong i sip hobi, iou nige petlaar be ni hana tupas mu ma ra gungunuama ma be nige sangeh tikai ma mu ma nige kap ra sigar na dades mekaia ho mu tano nugu nilon. ³³ Io, ma iou sasaring um be God nong la terter ra malum na kis tikai ma mu bakut. Amen.

16

Pol ga haatne leh ira turadi tusu Rom.

¹ Io, utane Pibi no haini dait naramon tane Kraiss, tike ut na harharahut ie ta di ira matanabar na lotu kaia Senkiria, iou hinawase mu be a bilai na haine ie. ² Iou saring mu be mu na bala leh ie kinong aie bileng tano Watong ie. Mu na bala leh ie tano ngas i takados be ira gamgamatien na matanabar tus tane God di na mur hobi ing di bala leh tikenong. Iou saring mu be mu na taho ie ta ira nuno mangana sunupi mekaia ho mu kinong ite manga harahut ra haleng na matanabar, ma iou bileng tikenong ta di.

- 3-4 Mu na haatne leh Pirisila ma ne Akuila, dur ing dur papalim tikai ma iou ura utane Jisas Krai. Dur ga ter leise ira nudur nilon ura harahut iou iesene be dur ga palai ter be dur gor mat dak. Iou kilingane ra tahut uta dur, ma pata be iou sene mon, di bileng ira matanabar na lotu ta ira tamtaman gar ta di ing pa dile Iudeia.
- 5 Mu na haatne bileng ira matanabar na lotu ing di la hananawat hulungan kaia tano nudur hala.
- Mu na haatne leh bileng no nugu bilai na harwis Epainetus nong ga huna lilik pukus ter tane Krai kaia ta di tano katano Esia.
- 6 Mu na haatne leh Maria nong ga manga papalim dades uta mu.
- 7 Mu na haatne leh bileng Andaronikus ma ne Iunias ira iruo hinsaagu, dur ing dur ga kis tikai ma iou tano hala na harpadano. Ma ta dong ing di tule di ura hinana ma no tahut na hininaawas, ira matanabar di manga ru dur. Ma dur ga kis naramon tane Krai nalalie tagu.
- 8 Mu na haatne leh Ampiliatus no nugu bilai na harwis tano nudait kinkinis naramon tano Watong.
- 9 Mu na haatne leh bileng Urbanus nong la paapalim tikai ma dait utane Krai, ma mu na gil hobi bileng ter tano nugu bilai na harwis Sitakis.
- 10 Mu na haatne leh Apeles, aie nong ira ngunngutaan te kabit ie ma ite hamanis hapalaine be i mur timaan Krai.

Mu na haatne leh dong ing di tano hatatamana tane Aristobulus.

¹¹ Mu na haatne leh Herodion no hinsaagu.

Mu na haatne leh di tano hatatamana tane Narsisus ing di kis tano Watong.

¹² Mu na haatne leh Tiripina ma ne Tiriposa, kike ira iruo haine ing dur papalim dades tano Watong.

Mu na haatne leh bileng no nugu bilai na harwis Persis, aie tike mes na haine bileng nong te manga papalim dades tano Watong.

¹³ Mu na haatne leh Rupus nong no Watong te gilamis ie. Mu na gil hobi bileng tano etnana nong iga ngan be a etnagu bileng ie.

¹⁴ Mu na haatne leh Asinkiritus ma ne Pelegon ma ne Hermes ma ne Patrobas ma ne Hermas ma ira hinsaa dait bileng naramon tane Kraiss.

¹⁵ Mu na haatne leh bileng Pilologus ma ne Iulia ma ne Nereus ma no hainine ma ne Olimpas ma ira matanabar bakut tane God ing di kis tikai ma di.

¹⁶ Mu na haatne harbasiane mu ma mu na gagawane harbasiane mu ma ra tahut na tintalen.

Ma ira matanabar na lotu bakut tane Kraiss ta ira tamtaman, di haatne um mu.

A nianga na harakatom be dait na harbalaurai timaan ta dong ing di ura lamlamus habota dait.

¹⁷ Bar hinsaagu tane Kraiss, iou haragat mu be mu na harbalaurai timaan ta dong ing di la gilgil

ra harpaleng ma ing di bul tukatuke ta ira numu nilon, ira mangana tintalen ing i mes harsakit tano harausur mu te kap usurane leh. Mu na hana pas di. ¹⁸ Hokakarek, ira mangana turadi hobi pa dile tultule tano nudait Watong Kraisa ma pa dile taram ie. Iesene di taram ira sinisip tus ta ira tinga di. Di manga melem ura so nianga ma di let habota mon ira turadi. Ma ing di gil hobi di hakale lamus ira lilik ta di ira malus na turadi. ¹⁹ Ma iou tange hobi kinong ira turadi bakut di te ser leh no numu tintalen na taram nianga. Io kaie, iou laro pane mu. Iesene iou sip be mu na minanes uta ira linge i tahut ma mu na gamgamatien talur ira sasana. ²⁰ Ma i hutate be God nong la terter ra malum na paas bisang Satan ra hena ira kaki mu.

A harmarsai mekaia tano nudait Watong Jisas na kis tikai ma mu.

²¹ Timoti nong i papalim tikai ma iou i haatne leh mu, ma hobi bileng ira hinsaagu, ne Lusias ma ne Ieson ma ne Sosipater.

²² Iou Tertius * iou te pakat hasur ikin ra pakpakat, ma tano nugu kinkinis naramon tano Watong iou haatne leh mu bileng.

²³ Gaius i haatne leh mu bileng. Aie nong te bala leh iou tano nuno hala ma ite bala leh bileng ira matanabar na lotu be di na kis hulungan kira tano ngasiana.

16:18 Pilipai 3:19; 2 Pita 2:3 **16:19** Rom 1:8; 1 Korin 14:20

16:20 Stt 3:15 **16:21** Apostolo 16:1-2; 19:22; 20:4 * **16:22**
Tertius ga pakat hasur kakarek ra nianga Pol ga tange. **16:23**
Apostolo 19:9; 1 Korin 1:14

Erastus nong i harbalaurai ta ira barbarat ta ikin ra tamana i haatne leh mu, ma hobi bileng Kuartus no tasi dait tane Krai. ²⁴ †

Pol ga pirllet God kinong igate hapuasne um ira linge ing igabo mun menalalie waing ira huntunana di nage nurnur.

²⁵⁻²⁶ Io, ma iou pirllet ie nong i tale be na hatur hadades mu haruat tano nugu tahut na hininaawas, no harpir utane Jisas Krai. Ikino harpir aie no hininaawas God te hapuasne um. Karek ra linge na susuhai igabo kis mun ter ta ira haleng na tinohon sakit ing ite pataam, iesene kakarek um God te hamanis hapalaine ie. Ma ne God nong pai nale mat ite hapalaine dait uta ikin haruat ma no nuno sinisip ing igate kubus ter ma hoke ira tangetus di gate pakat ter. Ma ne God te gil hobi waing ira huntunana tano ula hanuo bakut di nage taram ie hokakarek, be di na nurnur. ²⁷ Io, ma tano nugu kinkinis tane Jisas Krai iou pirllet God hobi, aie sene mon nong i minanes. A pirllet tupas ie ta ira bung namur ma pai nale pataam. Amen.

† **16:24** Ari tuarena pakpakat di halala buturkus 24 i tange be, “No harmarsai tano nudait Watong Jisas Krai na kis tikai ma mu. Amen.” **16:25-26** Epesas 1:9; 3:5,9; Kolose 1:26; Rom 1:5

No Tahut na Hininaawas
The New Testament in the Sokarek dialect of the
Patpatar language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Sokarek long Niugini

Copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Sokarek (Patpatar)

Dialect: Sokarek

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-04

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 13 Dec 2023

bbc4ab7d-0dcb-5ad0-909b-47e9fb251f1b